UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Havránek

Komparace právní úpravy autorského díla v České republice a ve Velké Británii

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Dobřichovský Ph.D.

Katedra: Ústav práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : [16. 12. 2020]

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 145 392 znaků včetně mezer.

……

Jan Havránek

V Praze dne

ÚVOD **1**

ČÁST I. TEORETICKÁ VÝCHODISKA AUTORSKOPRÁVNÍ ÚPRAVY A NADNÁRODNÍ VLIVY **3**

1. PŘEDMĚT AUTORSKOPRÁVNÍ OCHRANY **3**

2. FILOZOFICKÉ ZÁKLADY PRÁVNÍ ÚPRAVY AUTORSKÉHO DÍLA **5**

3. HISTORIE PRÁVA DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ **7**

3.1. Historický vývoj autorské ochrany ve Velké Británii 8

3.2. Historický vývoj autorské ochrany v České republice 11

4. VLIV MEZINÁRODNÍHO PRÁVA NA PRÁVNÍ SYSTÉMY ČESKÉ REPUBLIKY A VELKÉ BRITÁNIE **14**

4.1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl 16

4.1.1. Vývoj Bernské úmluvy 17

4.2. Všeobecná úmluva o autorském právu 18

4.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví 19

5. HARMONIZACE AUTORSKÉHO PRÁVA V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE **21**

5.1. Směrnice o právní ochraně databází (96/9/ES) 22

5.2. Směrnice o harmonizaci autorského práva (2001/29/ES) 23

5.3. Směrnice o právní ochraně počítačových programů (2009/24/ES) 24

5.4. Směrnice o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu (2019/790) 25

5.5. Působení Soudního dvora Evropské unie 28

5.5.1. Rozhodnutí ve věci Infopaq (C-5/08) 28

5.5.2. Rozhodnutí ve věci BSA v Ministerstvo kultury (C-393/09) 29

5.5.3. Rozhodnutí ve věci Eva-Maria Painer v Standard Verlags (C-145/10) 30

5.5.4. Rozhodnutí ve věci Football Dataco Ltd v Yahoo! UK Ltd. (C-604/10) 31

5.5.5. Rozhodnutí ve věci Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV (C-310/17) 31

5.5.6. Rozhodnutí ve věci Cofemel v G-Star Raw (C-683/17) 32

ČÁST II. KOMPARACE PRÁVNÍ ÚPRAVY AUTORSKÉHO DÍLA V ČESKÉ REPUBLICE A VELKÉ BRITÁNII **34**

6. SOUČASNÁ AUTORSKOPRÁVNÍ ÚPRAVA V ČESKÉ REPUBLICE **34**

7. SOUČASNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA VE VELKÉ BRITÁNII 38
8. KOMPARACE PRÁVNÍCH ÚPRAV V SOUČASNOSTI 40
8.1. Srovnání chráněných druhů autorských děl 41
8.1.1. Creation Records v News Group Newspapers 42
8.2. Srovnání požadované originality děl 43
8.2.1. Ladbroke v William Hill 46
8.3. Požadavky na formu vyjádření díla v komparovaných právních systémech 46
8.4. Komparace autorství v systémech České republiky a Velké Británie 48
8.5. Komparace převoditelnosti autorských práv 50
8.6. Komparace přístupu k osobnostním právům 52
9. DOPADY BREXITU NA AUTORSKOPRÁVNÍ OCHRANU VE VELKÉ BRITÁNII 57
ZÁVĚR 60
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ: 1
ABSTRAKT 6
ABSTRACT 8

Úvod

Na následujících stranách se práce bude zabývat, jak již název práce napovídá, podobnostmi a rozdíly právní úpravy autorského díla v právních systémech České republiky a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Cílem tohoto snažení bude porovnat přístup obou států k problematice ochrany autorského díla. Nejprve bude vytvořen průřez oběma systémy, zachycující jejich vývoj, současnou podobu a nastiňující jejich další možné směřování, a následně dojde k samotné komparaci obou úprav. Pozornost bude věnována i evropské úpravě této problematiky, která se v době psaní této práce na podzim roku 2020, stále ještě týká obou států v plném rozsahu. Vzhledem k tomu, že stále přibývá rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie v této oblasti, harmonizačním snahám samotné unie a rovněž nové dynamice kterou věci dodává Brexit, jedná se dle názoru autora o skutečně zajímavé a aktuální téma.

V úvodních kapitolách práce přiblíží filozofická východiska práv duševního vlastnictví a historický vývoj autorského práva v komparovaných právních systémech. Tento krok je velmi důležitý, pokud usilujeme o pochopení přístupu obou systémů k dané problematice. Jedná se o základní kameny, na kterých je právní úprava autorského díla v komparovaných zemích vystavěna a zároveň jde o neopomenutelnou součást výkladu práva.

Dalším tématem, na které se tento text zaměří je vliv mezinárodních norem na komparované autorskoprávní systémy. Mezinárodní smlouvy hrály významnou roli ve formování obou úprav a dnes v době globalizovaného tržního hospodářství je jejich role neméně důležitá. Pro právo britské a české je pak z hlediska nadnárodních vlivů nejdůležitější organizací Evropská unie. Dostatečný prostor proto bude věnován nejdůležitějším právním předpisům EU a stěžejním rozhodnutím Soudního dvora z oblasti autorského práva. Cílem tohoto snažení bude společně s předchozími kapitolami zabývajícími se historickými a filozofickými východisky obou systémů osvětlit kontextuální rámec do kterého jsou obě porovnávané úpravy zasazeny.

Následovat bude samotné jádro práce, tedy komparace české a britské právní úpravy. Cílem práce je porovnat systémy obou států a zjistit jakou úroveň ochrany tvůrčí činnosti poskytují. Pozornost přitom bude věnována zejména základním institutům autorskoprávní úpravy obou států. Bude tak provedeno porovnání druhů chráněných děl, vyžadovaného standardu originality, požadavků na formu vyjádření díla a osobu autora a také přístupu obou

systémů k problematice osobnostních autorských práv. Na závěr se pak práce bude zabývat dopady Brexitu na autorské právo na Britských ostrovech.

Část I. Teoretická východiska autorskoprávní úpravy a nadnárodní vlivy

1. Předmět autorskoprávní ochrany

Autorské právo se řadí mezi práva k výtvorům a jako takové spadá do třídy práv duševního vlastnictví. Jedná se o absolutní právo soukromoprávní povahy k nehmotnému statku (*intangible right*). Těmito chráněnými statky jsou díla, která jsou výsledkem tvůrčí činnosti autora. Cílem autorského práva, jako souboru právních norem, je pak ochrana těchto autorských děl. V kontinentálně evropském pojetí je dílo považováno za odraz osobnosti autora, ke kterému mu vzniká přirozené právo. Stát pak toto právo pouze chrání a stanoví způsob jeho výkonu.[1] Angloamerický přístup k právům autora je pragmatičtější, jeho cílem je ochrana investovaného umu, práce a úsilí (*skill, labour and effort*) vložených do vytvoření díla a zaměřuje se spíše na ekonomické hledisko věci. Ochrana autorského díla je v zemích *common law* zajišťována pomocí copyrightu, který je v mnohém odlišný od kontinentálně evropského pojetí „autorského práva" (*droit d'auteur, Urheberrecht*), které je v angličtině nazýváno „*authors' rights*". V obou případech je však autorské právo charakterizováno snahou o vyvážení podpory tvůrčí činnosti pomocí ochrany práv autorů a zajištění dostupnosti výsledků jejich snažení široké veřejnosti.

Pokud chceme zjistit co přesně je „dílo", které autorské právo chrání, je nutné nejprve zmínit koncept dichotomie myšlenky a jejího vyjádření v autorskoprávní úpravě. Předmětem autorského práva je nehmotný statek (autorské dílo), které však musí být určitým způsobem vyjádřeno předtím, než mu bude poskytnuta autorskoprávní ochrana. Samotný způsob vyjádření, nutný k jejímu dosažení, je v různých státech upraven odlišně. Požadavkem muže být jak pouze smysly vnímatelná forma, tak převedení díla na hmotný substrát. Tato možnost je výslovně zakotvena i v článku 2 odst. 2 Bernské úmluvy, který říká: „*Zákonodárstvím států Unie se však vyhrazuje možnost stanovit, že literární a umělecká díla anebo jedna nebo více kategorií z nich nejsou chráněny, nejsou-li zachyceny na hmotný záznam."*[2] Navíc musíme

[1] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon.* 2. vydání. Praha.C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-748-4. s. 3-5

[2] Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz vyhláška č. 133/1980 Sb.) ve znění změny ze dne 28. září 1979 (viz vyhláška č. 19/1985 Sb.).(dále jako „Bernská úmluva"). čl. 2 odst. 2

rozlišovat osobu nadanou autorskými právy k určité věci a vlastníka věci samotné, tedy hmotného substrátu, na kterém je dílo vyjádřeno. Je samozřejmé, že pouhé vlastnictví díla ať již kopie či originálu nedává samo o sobě jeho vlastníkovi žádná autorská oprávnění.

Autorské právo chrání pouze originální tvorbu nebo vyjádření. Zároveň nelze zákonem chránit obecné koncepty, techniky a myšlenky. Nikdo si nemůže osobovat monopol nad literárními koncepty a tématy, vraždícímu zahradníkovi nebo tragickým milencům ze znepřátelených rodů tak nemůže být poskytnuta autorskoprávní ochrana. Stejně tak nelze chránit určité barvy nebo tvary ve výtvarném umění, či tóny a harmonie v případě hudby. Pokud by se tak stalo, autorské právo by přestalo plnit svůj účel, tedy podporu kreativity a invence a začalo by je naopak omezovat a potlačovat. Jednotlivé zákonné úpravy tak vymezují obecné pojmové znaky, které musí dílo mít, aby mu mohla být poskytnuta autorskoprávní ochrana.

2. Filozofické základy právní úpravy autorského díla

Důvody k poskytování ochrany autorskému dílu vycházejí převážně ze dvou konceptů. Prvním z nich je teorie přirozenoprávní a druhým utilitaristická neboli ekonomická teorie. Existují i další, ale ty do určité míry vycházejí z těchto základních přístupů. Česká republika se jako součást kontinentálního právního systému hlásí k přirozenoprávnímu pojetí autorského práva, zatímco Velká Británie vychází především z utilitární teorie.

V kontinentální Evropě bylo autorské právo vystavěno na myšlence, že autor má přirozené právo k výsledkům své tvůrčí činnosti. Ve Francii z ní vycházel Le Chapelierův zákon z roku 1791, který byl základním kamenem pro tamější autorské právo (*droit d' auteur*). V Německu zastávali přirozenoprávní přístup významní filozofové jako Fichte, Beier a zejména Immanuel Kant a normy *Urheberrecht* tak rovněž stojí na tomto základu.[3] Německým přístupem pak bylo ovlivněno Rakousko-Uhersko a následně i Československo.

Přirozenoprávní teorie odděluje tzv. hmotný substrát díla a dílo samotné, které je osobitým projevem osobnosti autora a jeho svobodné vůle. V rámci kontinentálních právních systémů je autorské právo chápáno jako právo subjektivně přirozené, tedy lidské. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole není státem přiznáváno, ale stát pouze stanoví způsob jeho výkonu a poskytuje mu ochranu.[4] Jusnaturální základy mnoha evropských autorskoprávních systémů jsou patrné na způsobu, jakým přistupují k osobnostním autorským právům a převoditelnosti autorských práv majetkových.

Vzhledem k tomu, že autor má přirozené právo na ochranu svého výtvoru, začíná být dílo chráněno bezprostředně poté co nabude smysly vnímatelné podoby. Originárním subjektem autorského práva je pak vždy ten, kdo dílo vytvořil. Přirozenoprávní přístup k problematice autora v českém právním systému shrnují profesor Telec a doktor Tůma následovně: *„Právně filozoficky vychází české autorské právo z přirozenoprávního východiska absolutní ontologické jednoty duševního výtvoru a osobnosti jeho tvůrce. Z tohoto důvodu je za autora díla považován člověk, který na základě projevu svých literárních jiných uměleckých nebo vědeckých tvůrčích schopností stvoří literární, jiné umělecké nebo vědecké dílo jako osobní*

[3] BOTTIS, Maria. Utilitarianism v. Copyright, a Philosophy for Copyright. In: *IP Colloquium of the Center for Intellectual Property of the Antonin Scalia School of Law*. May 30, 2018. George Mason University at Hilton Head Island [online]. 2018. [cit. 20.9.2020]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=3298655.

[4] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 3-5.

a neopakovatelný výron svého ducha. Můžeme tedy hovořit o autorskoprávním pojetí uznávajícím bezpodmínečnou ontologickou závislost existence díla na projevu tvůrčích schopností jeho autora."[5] Obdobně je autor vnímán napříč kontinentálními evropskými systémy.

Na přirozenoprávní koncepci je založena rovněž labour teorie ochrany autorského práva, opírající se o myšlenky Johna Locka. Ten tvrdil, že každý má nezadatelné právo k výsledkům své práce. Rozhodujícím prvkem je v tomto přístupu investice určitého množství snahy a tvořivosti do vytvoření díla, což autorovi následně zaručuje k tomuto výtvoru vlastnická práva (*investment-based intellectual property)*.[6] Locke byl jedním z nejvýznamnějších anglických filozofů, a přesto že je britský copyright vystavěn na utilitaristickém základu, některé z jeho myšlenek do něj byly alespoň částečně promítnuty.

Utilitarismus je z velké části založen na myšlenkách filozofů Jeremyho Benthama a Johna Stuarta Milla. Ti byli velice kritičtí ke konceptu přirozených práv a snažili se existenci právních norem ospravedlnit skrz jejich přínos pro společnost. Důvodem pro existenci práva duševního vlastnictví je podle této koncepce podpora inovace, která je v nejlepším zájmu společenského pokroku.[7] Utilitaristické pojetí autorského práva vychází z předpokladu, že je nutné poskytovat určitý standard ochrany, aby byla zaručena motivace autorů dále tvořit a publikovat. Není tedy chráněn projev osobnosti autora, ale spíše jeho ekonomické zájmy a zájmy společnosti jako celku. V důsledku tohoto přístupu, který neklade důraz na osobnost autora bylo historicky angloamerické pojetí autorskoprávní ochrany monistické a ochrana byla poskytována pouze majetkovým právům autora, nikoliv osobnostním. Ve dvacátém století ovšem díky vlivu mezinárodních smluv pronikla ochrana osobnostních autorských práv i do britského právního systému.

[5] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel, cit. 1. s. 90.

[6] KOUKAL, Pavel. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9279-2. s. 107.

[7] OSEI-TUTU, Julia Janewa. Humanizing Intellectual Property: Moving Beyond the Natural Rights Property Focus.Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law. Florida International University. 2017.vol. 20. no. 1. s. 235-237. ISSN: 1536-3872.

3. Historie práva duševního vlastnictví

První zmínky o konceptu duševního vlastnictví pochází již ze starověku. Už půl tisíciletí před naším letopočtem byl v městském státě Sybaris, udělován nejvýznamnějším kuchařům rok dlouhý monopol na přípravu pokrmů, které vymysleli. Spíše než o autorské právo, se však jednalo o formu ochrany průmyslového vlastnictví. Už antické právo znalo spory o autorství. Ze starověkého Říma pochází několik případů, ve kterých byli potrestáni lidé neoprávněně se vydávající za autora literárního díla. Latinské označení *plagiarius*, v původním významu značící únosce, se používalo i pro člověka, který se podvodně vydával za autora díla a v tomto významu bylo přejato do mnoha moderních jazyků. Jednalo se však spíše o výjimky, pozice autora byla v tomto období velice slabá a jeho dílo bylo považováno pouze za věc nad kterou ztrácel jakékoliv právní panství jejím zcizením. Literární díla tak postrádala jakoukoliv právní ochranu proti kopírování, ta byla substituována mecenášskými dohodami mezi autorem díla a vlivným patronem, který poskytoval autorovi finanční podporu a výměnou za to dílo dále rozmnožoval a šířil. Vzhledem k tomu, jak náročné bylo dílo zkopírovat, nebyla tehdy ještě tak akutní potřeba zákonné ochrany autorského díla. [8]

V Evropě se autorské právo začalo rozvíjet především po vynálezu knihtisku, který radikálně změnil způsob, jakým byla rozmnožována literární díla. Po tomto revolučním objevu začalo být zřejmé, že bude nutné právně upravit kopírování a tisk knih. Nejprve získávaly výlučná práva k šíření určitých titulů rozličné cechovní společnosti a následně začala právní ochrana přecházet na samotné autory děl. Průkopníkem se v tomto směru stala na počátku 18. století Velká Británie, která začala přiznávat autorům ochranu přibližně o sto let dříve než zbytek Evropy. Ve Francii se zlomovým bodem stala Velká Francouzská Revoluce. V Německu, respektive Prusku začala být autorům poskytována ochrana až v 19. století, konkrétně od roku 1837. Po vzniku Německého císařství v roce 1871 byl přijat zákon na ochranu rozličných uměleckých a dramatických děl, který byl následnými novelami rozšiřován. Právě v tomto období počínajícím 18. stoletím je tak už opravdu možné hovořit o právu autorském, jak jej chápeme dnes.

[8] Intellectual Property. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. [online]. Center for the Study of Language and Information (CSLI), Stanford University. © 2018 [cit. 22.9.2020] Dostupné z: https://plato.stanford.edu/entries/intellectual-property/.

3.1. Historický vývoj autorské ochrany ve Velké Británii

Tradice ochrany autorských práv sahá ve Velké Británii až do patnáctého století. Po vynálezu knihtisku vyvstala v Británii stejně jako ve zbytku Evropy nutnost tento revoluční vynález a s ním spojené rozšíření knižního trhu právně regulovat. Britská koruna tedy začala určitým osobám udělovat exkluzivní práva k tisku některých knih. První takovou osobou se stal John Rastell, který dostal královský patent na tisk slovníku latinské gramatiky. Tato praktika se postupně rozšiřovala, a jelikož nebyla omezena originalitou díla tak tiskař mohl mít exkluzivní patent na publikování určitého druhu knih. V průběhu šestnáctého století bylo toto privilegium královnou Marií převedeno na londýnskou *Stationers' Company*,[9] cech sdružující tiskaře, knihkupce, iluminátory a výrobce knih (dále Tiskařský cech). Kdokoliv tedy chtěl dále šířit nějaký text, musel si obstarat licenci a souhlas cechu, ten rovněž uděloval souhlas i k vlastnictví knihtisku. Publikace byla rovněž podrobena předběžné cenzuře ze strany státu. Autor v tomto období nepožíval žádných zvláštních práv. V roce 1624 vychází *Statute of Monopolies*, který pro patenty zavádí požadavek originality. Ruší také mnoho monopolních oprávnění a požadavek originality zamezuje tomu, aby měla jediná společnost exkluzivní práva na tisk celého druhu knih.[10]

Výsadní postavení tiskařského cechu skončilo vypršením licenčních aktů v roce 1695. Snaha tiskařů o obnovení jejich monopolního postavení byla bezvýsledná. Začali tedy přesvědčovat parlament a monarchu, aby byla exkluzivní práva k publikaci a dalšímu šíření přiznána autorovi díla. Počítali přitom s tím, že takový autor nemaje prostředky na další šíření díla se obrátí na ně a svá exkluzivní práva jim odprodá. Jejich snaha nakonec vyústila ve vydání Zákona královny Anny (*Statute of Anne*).[11] Ten se roku 1709 stal prvním zákonem zaručujícím ochranu autorských práv na světě a výrazně tak předstihl právní vývoj v kontinentální Evropě. Kterýkoliv autor nebo vydavatel mohl k dílu získat copyright pouhou registrací, kterou stále zajišťoval zmiňovaný Tiskařský cech.[12] Délka trvání copyrightu již nebyla neomezená, ale byla zkrácena na čtrnáct let od vydání díla a případně dalších čtrnáct

[9] Celým názvem *Worshipful Company of Stationers and Newspaper Makers*.

[10] Copyright (History and Current Law). *University of California*. [online]. Regents of the University of California. © 2020. [cit. 22.10.2020]. Dostupné z: https://ucsd.libguides.com/c.php?g=123619&p=809164.

[11] Celým názvem: *An Act for the Encouragement of Learning, by Vesting the Copies of Printed Books in the Authors or Purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned*.

[12] Takzvaný *Stationers' Register*.

let, pokud po vypršení první ochranné lhůty autor stále žil. Statutem přiznaná práva se přitom týkala pouze autorů knih a tiskovin. Zároveň také rušil předběžnou státní cenzuru.[13]

Omezení doby ochrany se nelíbilo Tiskařskému cechu, který se pokoušel prosadit její opětovné prodloužení. Poté co toto úsilí ztroskotalo, začali zástupci cechu tvrdit, že ochrana přiznaná zákonem královny Anny pouze doplňuje neomezeně dlouhé právo autora existující v *common law*, založené na judikatuře existující před vydáním zákona. V této oblasti byla jejich snaha úspěšnější a vedla k rozsáhlým sporům o existenci či neexistenci této ochrany. V roce 1769 jim královský soud dal za pravdu svým rozsudkem v kauze *Millar v Taylor* a potvrdil existenci copyrightu s neomezenou délkou zakotveného v *common law*. Argumentoval přitom mimo jiné tím, že je spravedlivé, aby autor požíval peněžních výhod plynoucích z jeho díla, rozhodoval o tom, jak bude s jeho dílem nakládáno a kdy a zda ho bude publikovat.[14] Což je odůvodnění vycházející do značné míry z přirozenoprávních principů. Jejich vítězství však nemělo dlouhého trvání, neboť už o pět let později sněmovna lordů v případu *Donaldson v Beckett* rozhodla o opaku. Byla tak utvrzena platnost Zákona královny Anny a rozhodnuto, že autorská ochrana vychází z něj, a nikoliv z tradice zakotvené v *common law*.[15]

V devatenáctém století dochází k postupnému prodlužování ochranné doby a rozšiřování okruhu chráněných děl. V roce 1814 byla ochranná doba rozšířena na 28 let nebo do autorovi smrti. V roce 1833 pak byl vydán *Dramatic Literary Property Act*, který upravoval ochranu divadelních představení.[16] O jedenáct let později vydaný *Copyright Act of 1842* nahrazoval předchozí úpravu, rozšiřoval okruh chráněných statků o díla hudební a opět prodlužoval ochrannou dobu na 42 let, případně na sedm let po autorově smrti, kdy stejně jako u přechozí úpravy byla uplatněna vždy delší doba.[17] *Fine Art Copyright Act* z roku 1862 mezi chráněná díla zahrnul originální kresby, malby a fotografie. Stalo se tak skoro 130 let poté co byla copyright ochrana rozšířena o rytiny. Byla tak zaplněna podstatná mezera v úpravě, která do

[13] *Copyright (History and Current Law)*. [online]. University of California San Diego. Copyright © [cit. 22.10.2020]. Dostupné z: https://ucsd.libguides.com/c.php?g=123619&p=809164.

[14] Rozsudek ve věci Millar v. Taylor (1769) 4 Burr. 2303.

[15] SHERMAN, Brad, BENTLY, Lionel. *The Making of Modern Intellectual Property Law: The British Experience, 1760–1911. 2nd edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0-511-00885-6. s.14.

[16] DEAZLEY, Ronan. (2008) 'Commentary on Dramatic Literary Property Act 1833'. In: *Primary Sources on Copyright (1450-1900)* [online]. 2008. [cit. 27.10.2020]. Dostupné z: http://www.copyrighthistory.org/cam/tools/request/showRecord?id=commentary_uk_1833#_edn3.

[17] ROSE, Mark. Nine-Tenths of the Law: The English Copyright Debates and the Rhetoric of the Public Domain. *Law and Contemporary Problems*. 2003. vol.66. no. 1. s.75-88. ISSN: 0023-9186.

té doby neopodstatněně tato díla opomíjela. V roce 1886 se Velká Británie stává jedním ze zakládajících států Bernské unie, což má značný vliv na další vývoj autorského práva ve Spojeném království, který začíná být do určité míry harmonizován s vývojem v kontinentální Evropě.

Dalším významným milníkem se stal *Copyright Act* z roku 1911, který nahradil valnou většinu dosavadní úpravy. Sdružoval úpravu ochrany pro díla literární i umělecká, která se dosud nacházela v rozličných zákonech. Vztahoval se však pouze na ochranu díla před jeho kopírováním, šířením a distribucí na určitém pevném nosiči. Poskytoval tedy například ochranu divadelním hrám před jejich neautorizovanou transformací do literární podoby, nikoliv však před jejich nedovolenou reprodukcí v cizím divadle.[18] Tento zákon konečně ukončil diskusi o existenci či neexistenci autorské ochrany pramenící z *common law* tradice a její existenci definitivně popřel. Změny v něm obsažené reflektovaly implementaci Bernské úmluvy a rovněž rozšiřovaly úpravu o nové technologie jakými byli zvukové nahrávky nebo filmy. Do britského práva byl promítnut i princip bezformálnosti, zakotvený v Berlínské revizi, což znamenalo zrušení nutnosti registrace. Ochrana tedy byla poskytována hned od vytvoření díla. Také došlo k dalšímu prodloužení ochranné lhůty, tentokrát na 50 let po smrti autora. V roce 1956 se autorské právo dočkalo dalšího uceleného zákona. *Copyright Act of 1956* zaváděl ochranu pro rádiové a televizní přenosy. Ty byly chráněny po dobu padesáti let od jejich odvysílání.[19] Pozdější novelizací do něj byla implementována i ochrana počítačových programů. V současné době vychází britská autorskoprávní ochrana především z *Copyright, Designs and Patents Act* z roku 1988, jedná se opět o rozsáhlý kodex obsahující většinu britské vnitrostátní úpravy autorského práva.[20]

Vývoj britského copyrightu je do určité míry unikátní, vzhledem k tomu, že započal svůj vývoj již po vydání Zákona královny Anny a rovněž do určité míry kvůli odlišnostem systému *common law* od tradičnějších kontinentálních systémů. Vzhledem k tomu, že tato úprava o století předstihla vývoj v kontinentální Evropě, byla ovlivněna do značné míry odlišnými filozofickými názory a sociopolitickou situací. Následně se britská úprava pod vlivem mezinárodních smluv a posléze unijního práva do určité míry přiblížila kontinentálnímu standardu, ale stále zůstává evropským unikátem.

[18] Copyright Act 1911, čl. 1-3.

[19] Copyright Act 1956, čl. 14.

[20] BENTLY, Lionel, SHERMAN Brad. *Intellectual property law.* Fourth edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-964555-8. s. 34.

3.2. Historický vývoj autorské ochrany v České republice

Počátky ochrany autorského díla, především proti nedovolenému kopírování, na českém území sahají až do 16. století, kdy Mikuláš Šúd ze Semanína vedl soudní spor s tiskárnou dědiců Šebestiána Oksa, která bez jeho souhlasu provedla přetisk jeho minucí – zvláštního kalendáře se seznamem dnů vhodných k pouštění žilou. Tyto první pře se vedly především kvůli patiskům, tedy nelegálnímu kopírování literárních děl. V tomto období se ještě nedá hovořit o právech autorských, ale spíše o tiskařských privilegiích.

V roce 1806 byl vydán Knihkupecký patent, který mimo jiné upravoval i práva autora a nakladatele knihy a zakazoval další přetisk jejich děl bez jejich souhlasu. K obsáhlejšímu uzákonění autorskoprávní ochrany došlo až císařským patentem z roku 1846, který upravoval ochranu literárních, hudebních, dramatických a výtvarných děl a zamezoval jejich rozmnožování a veřejnému provozování bez souhlasu autora. Posledním významným pramenem autorského práva z období Rakouska-Uherska je říšský zákon číslo 197/1895 Ř. z. o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Ten v §1 stanoví svou věcnou působnost následovně: *„Zákonem tímto chráněna jsou díla literární, umělecká a fotografická, která v tuzemsku vyšla; dále taková díla, jichž původcové jsou rakouskými občany státními, nechť dílo vyšlo v tuzemsku nebo cizozemsku anebo nechť vůbec nebylo vyšlo.“*[21] Je významné, že v této úpravě se na našem území poprvé objevila ochrana osobnostních práv autora, zejména práva rozhodovat o zveřejnění svého díla. Jak je patrné z výše citovaného paragrafu dochází tu k promítnutí přirozenoprávní koncepce do platné právní úpravy. Vzhledem k tomu, že jsou chráněna i díla která nebyla zveřejněna je zřejmé, že autorská ochrana není poskytována pouze z důvodů majetkových, ale vychází z jusnaturální koncepce. Tato úprava byla v roce 1918 Recepčním zákonem převzata nově vzniklým Československem.

Neměla však být platná dlouho, protože se čerstvě vzniklý stát zavázal k ratifikaci Bernské úmluvy, a bylo tak nutné promítnout zvýšený standard ochrany i do vnitrostátní úpravy. Kvůli politickým komplikacím došlo k přijetí nové úpravy až roku 1926, kdy vyšel zákon číslo 218/1926 Sb. z. a. n. o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Ten neměnil rozsah výčtu chráněných děl oproti předchozí úpravě, nicméně zakotvoval, že k požívání ochrany není nutno dosáhnout určité umělecké kvality nebo

[21] Zákon č.197/1895 z. ř. ze dne 26.12.1895, o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. §1.

hodnoty díla, a jsou tak chráněna i díla „braková“. Zároveň je právní úprava rozšířena o garanci dalšího osobnostního práva, a to práva na nedotknutelnost díla. V odstavci 2 paragrafu 16 stojí: *„Nabyvatel původského práva není oprávněn něco připojiti, zkrátiti nebo jinak změniti na díle samém, na jeho označení nebo na pojmenování původce, není-li o tom úmluvy.“*[22] Zajímavé je, že tato právní úprava, na rozdíl od úpravy současné umožňovala převod autorských práv. Tento zákon, pouze s jedinou novelizací z roku 1936, přečkal druhou republiku, protektorát i druhou světovou válku a vydržel v platnosti až do roku 1953, kdy byl nahrazen zákonem číslo 115/1953 Sb., o právu autorském. Ten již byl ovlivněn socialistickou ideologií, a nad zájmy autora tak stavěl zájmy pracujícího lidu. Přirozenoprávní pojetí autorské ochrany je tak upozaděno, i když se stále projevuje v záruce osobnostních práv. Slabší ochrana autora samotného je patrná především v paragrafech 22 a 23, v prvním zmíněném je zavedena možnost zveřejnit dílo i bez souhlasu autora, pokud tak stanoví ministerstvo kultury, v druhém paragrafu jsou upraveny autorské odměny, které opět může stanovovat ministerstvo nebo vláda, a zákonem není zaručen žádný standard jejich výše. Chráněnými díly podle tohoto předpisu jsou „*díla literární, vědecká a umělecká, která jsou výsledkem tvůrčí činnosti autora“*[23] V demonstrativním výčtu chráněných děl jsou také nově zmíněny filmy.

Za socialismu se autorskému právu dostalo ještě jedné revize v podobě zákona číslo 35/1965 Sb. o dílech literárních, vědeckých a uměleckých. I když bylo v době jeho vydání budováno takzvané „socialistické právo“ nedá říct, že by se vliv socialismu na tomto předpisu projevil více než na jeho předchůdci. Vliv socialistické ideologie je v něm promítnut zejména ve výsadním postavení kulturních fondů a uměleckých svazů. Tento zákon dokonce přečkal i Sametovou revoluci, a ač s četnými novelizacemi, byl platný až do roku 2000. První ze zmíněných novel z roku 1990 upravovala zákon do podoby vhodné pro nově demokratický stát a snažila se ho oprostit od socialistických konceptů. Další z jejich přínosů byl, že mezi chráněná díla vymezená v §2 vnášela i počítačové programy. Z celkem šesti novel, stojí za zmínku ještě ta z roku 1996, která harmonizovala tuzemskou právní úpravu s Dohodou o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS). Od prvního prosince 2000 vstupuje v účinnost zákon číslo 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, tedy stále platný autorský zákon.

[22] Zákon č. 218/1926 Sb. ze dne 24. listopadu 1926, o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském). §16 odst. 2.

[23] Zákon č. 115/1953 Sb. ze dne 22. prosince 1953, o právu autorském (autorský zákon). §1.

Vzhledem ke své zeměpisné poloze i mocenským poměrům, byly České země po značnou část své historie ovlivňovány myšlenkovými proudy pocházejícími z německy mluvících zemí. Tak tomu bylo i v případě vývoje autorského práva na našem území, jež započalo svou existenci jako součást práva rakousko-uherského. I po vzniku Československa se čeští zákonodárci často inspirovali u našich západních sousedů. Druhým faktorem, který měl výrazný vliv na právo obecně i na autorskoprávní úpravu specificky se stal socialismus. Omezení soukromého vlastnictví a obecně kolektivistické myšlenky nejsou v souladu s konceptem autorského práva, který je do značné míry individualistický. Po Sametové revoluci se na výsadní místo mezi silami ovlivňujícími České autorské právo opět vrací Německo. Nejprve pouze ve formě vzoru a po vstupu do Evropské unie i jako jedna z vedoucích sil rozhodujících o evropské legislativě.

4. Vliv mezinárodního práva na právní systémy České republiky a Velké Británie

Jedním z předpokladů fungujícího mezinárodního obchodu a globální ekonomické spolupráce je bezesporu alespoň částečná unifikace norem zabývajících se autorskoprávní ochranou. Klíčem k dosažení tohoto cíle jsou zejména mezinárodní právní normy, které tvoří rámec, do kterého jsou zasazeny úpravy vnitrostátní. Mezinárodní autorské právo se rozvíjí už od devatenáctého století a má podstatný vliv na současnou podobu obou zkoumaných právních systémů. Díky tomuto působení a vlivu Evropské unie se systémy autorského práva v obou státech do určité míry harmonizují. Jak Česká republika, tak Velká Británie jsou signatáři Bernské úmluvy, Všeobecné úmluvy o autorském právu, mezinárodních smluv organizace WIPO týkajících se autorských práv, dohody TRIPS a dalších. Oba státy se tak zavázaly poskytovat alespoň minimální úroveň ochrany vyžadovanou těmito smlouvami.

Vztah vnitrostátního a mezinárodního práva se řídí buď monistickým nebo dualistickým přístupem. V monistickém režimu je právo vnímáno jako jeden celek, a mezinárodní normy jsou tak přímo závazné bez potřeby jejich transpozice. V režimu dualistickém je mezinárodní právo považováno za samostatný oddělený systém. Mezinárodní předpisy tak musí být nejprve pomocí transformace nebo adaptace vtěleny do vnitrostátního práva, než mohou vyvolat v daném státě právní následky. Ve většině současných právních systémů však dochází ke kombinaci obou přístupů, a nelze je tedy jednoduše rozřadit pouze do těchto kategorií.

Česká republika se po tzv. „euronovele ústavy“ z roku 2001 svým přístupem blíží monistickému systému. Mezinárodní smlouvy vymezené v čl. 49 Ústavy, tedy takzvané „prezidentské mezinárodní smlouvy“ se řídí článkem 10 Ústavy, který říká: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu.*“[24] Dochází tedy k inkorporaci tohoto typu mezinárodních smluv a jejich přímému vtažení do vnitrostátního právního řádu. Tento režim se však neuplatňuje pro ostatní méně důležité druhy mezinárodních smluv, ke kterým se přistupuje dualisticky. V případě mezinárodních smluv vládních a resortních musí nejprve dojít k inkorporaci pomocí vnitrostátního právního předpisu.

[24] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR. čl. 10.

Přístup Velké Británie k mezinárodnímu právu vychází z koncepce dualistické. Mezinárodní smlouvy bez ohledu na svou důležitost musí být nejprve ratifikovány parlamentem a následně inkorporovány do britského právního řádu předtím, než nabudou závaznosti. Přímo aplikovatelné předpisy Evropské unie jsou však v obou státech přímo závazné bez dalšího.[25]

Po vzniku prvních mezinárodních dohod zabývajících se duševním vlastnictvím bylo zapotřebí zřídit i nadnárodní organizace, které by dohlížely na jejich dodržování. Nejprve byly Bernskou a Pařížskou úmluvou zřízeny samostatné úřady, které se následně roku 1893 spojily a vznikly tak Mezinárodní spojené úřady pro ochranu duševního vlastnictví (*BIRPI-United International Bureaux for the Protection of Intellectual Property*). Z BIRPI se roku 1970 stává Světová organizace duševního vlastnictví (*WIPO-World Intellectual Property Organization*), která je v dnešní době jednou z nejdůležitějších mezinárodních organizací v působících v této oblasti. V současné době spravuje 26 mezinárodních smluv.[26] V oblasti registrovatelných práv jako jsou patenty a obchodní známky je nejvýznamnější z těchto smluv Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1883 v jejím revidovaném znění, v oblasti autorských práv jde pak především o Bernskou úmluvu o ochraně literárních a uměleckých děl. Související práva, která Bernská úmluva neupravuje, jsou chráněna Mezinárodní úmluvou o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací podepsanou v Římě v roce 1961.

Druhým z hlavních aktérů v této oblasti je Světová obchodní organizace (*WTO-World Trade Organization*). Ta vznikla podepsáním Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, která nahradila Všeobecnou dohodu o clech a obchodu (*GATT-General Agreement on Tariffs and Trade*) z roku 1947. Jejím úkolem je dohlížet na dodržování mnohostranných obchodních dohod a řešit případné spory mezi členskými státy. Z hlediska autorského práva je nejvýznamnější smlouvou spadající pod WTO takzvaná dohoda TRIPS, tedy Dohoda o právech duševního vlastnictví souvisejících s obchodem.

---

[25] The EU Bill and Parliamentary Sovereignty, *UK Parliament* [online]. European Scrutiny Committee, House of Commons, © Parliamentary copyright 2010.[cit.13.11.2020].

Dostupné z: https://publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmeuleg/633/63304.htm.

[26] WIPO-Administered Treaties.*World Intellectual Propert Organization* [online]. WIPO - World Intellectual Property Organization. Copyright © 2020, [cit. 13.11.2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/.

Jak Česká republika, tak Velká Británie jsou členy obou výše zmiňovaných mezinárodních organizací a rovněž signatáři nejvýznamnějších smluv, které spravují. Tyto smlouvy tedy mají značný vliv na podobu vnitrostátní autorskoprávní úpravy v obou státech.

4.1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl

V devatenáctém století se mnoho zemí snažilo zajistit ochranu děl svých občanů v zahraničí pomocí recipročních bilaterálních dohod. Ty však nebyly ani zdaleka dostačující, a tak mocnosti přistoupily k dalšímu logickému kroku, tedy mnohostranné úmluvě o ochraně autorských práv. Ta vznikla v průběhu několika let na sklonku 19. století v Bernu ve Švýcarsku. Nakonec byla Bernská úmluva podepsána deseti signatářskými zeměmi: Německem, Velkou Británií, Francií, Itálií, Belgií, Španělskem, Švýcarskem, Tunisem, Haiti a Libérií. Hlavně díky tomu, že mnoho z nich bylo koloniálními mocnostmi stala se tato úmluva i přes relativně nízký počet signatářů hned po podepsání velice významnou. V následujících letech se počet členů Bernské unie neustále zvyšoval, a tak rostl i její význam. V současnosti se jedná o základní normu mezinárodního autorského práva, která platí ve 179 státech.

Úmluva stanoví. že jsou jí chráněni: „*autoři, kteří jsou občany některého ze států Unie“*, dále pak „*autoři, kteří nejsou občany některého ze států Unie, avšak mají v některém z nich své trvalé bydliště“* a „*autoři, kteří nejsou občany některého ze států Unie, pro svá díla poprvé uveřejněná v některém z těchto států nebo současně ve státě, který není členem Unie, a ve státě Unie.“*[27] Přičemž za současné uveřejnění se považuje situace, kdy dílo vyšlo ve více státech v rozpětí třiceti dnů od prvního uveřejnění.[28] Jde tak o úpravu, ze které mohou benefitovat i občané nečlenských států.

Úmluva je vystavěná na třech základních principech. Prvním z nich je princip národního zacházení, který zaručuje, že každý členský stát poskytne občanům jiných členských států minimálně stejnou úroveň autorskoprávní ochrany, jakou požívají jeho vlastní občané. Druhý z nich je princip bezformálnosti nebo princip automatické ochrany, který zakazuje, aby bylo poskytnutí ochrany podmíněno jakýmkoliv formálním požadavkem, například registrací. Posledním ze základních kamenů, na kterých je úmluva vystavěna je

[27] Bernská úmluva, čl. 3.

[28] Bernská úmluva, čl. 3 odst. 4.

princip nezávislosti ochrany, signatářské státy musí dílu poskytnout ochranu i pokud by mu v zemi jeho původu poskytnuta nebyla.

4.1.1. Vývoj Bernské úmluvy

Technologický vývoj a potřeba zlepšování ochrany autorských děl vedly k tomu, že bylo nutné Bernskou úmluvu několikrát novelizovat. Na první z novelizací se signatářské státy usnesly roku 1896 v Paříži a do kategorie děl chráněných úmluvou byla zařazena díla fotografická. Rozšířila tak řady doposud chráněných děl, kterými byly „*knihy, brožury a jiná díla písemná, dramatická nebo hudebně dramatická díla, hudební skladby s textem nebo bez textu, díla kreslířská, malířská, sochařská, rytecká, litografická, ilustrace, zeměpisné mapy; plány, náčrty a plastická díla zeměpisná, místopisná, architektonická nebo vědecká*“[29]

Podstatně důležitějších změn se úmluvě dostalo v Berlínské revizi z roku 1908, která zakotvovala princip bezformálnosti, poskytovala ochranu kinematografickým dílům, prodlužovala minimální standard ochrany díla na dobu 50 let po smrti autora a stanovila, že poskytnutí ochrany ve státech unie není závislé na tom, zda je dílu poskytována ochrana v zemi jeho původu. Dodatečný protokol z roku 1914 umožňoval členským zemím snížit ochranu děl z třetích zemí, pokud tyto státy neposkytovaly dostatečnou ochranu dílům autorů ze zemí unie. Tato možnost byla následně vtělena do článku 6 samotné úmluvy. K úmluvě v tomto znění se roku 1921 připojilo i nově vzniklé Československo. Jak již bylo zmíněno výše, tak Spojené království bylo jedním z originálních signatářů už v roce 1886. K další důležité revizi došlo v roce 1928 Římským aktem. K minimálním právům byla přidána i práva osobnostní, konkrétně právo na uznání autorství a právo na integritu díla, tedy zákaz používat dílo způsobem snižujícím jeho hodnotu. Byla také upravena možnost vysílat autorsky chráněná díla pomocí rádiových vln.

Druhá světová válka znemožnila další revizní jednání, a tak na ně došlo až roku 1948, tentokrát v Bruselu. V této iteraci úmluvy došlo k dalšímu rozšíření minimálních práv, a zároveň byla upravena problematika televizního vysílání. Po druhé světové válce docházelo k rapidní dekolonizaci. Některé z těchto nově vzniklých států, nebyly příliš nadšeny z povinností, které jim úmluva stanovila a k jejichž dodržování je zavázali jejich bývalý kolonizátoři. K nalezení řešení této situace byla svolána konference ve Stockholmu, ta ovšem ke kýženému výsledku nevedla. Byly však učiněny jiné méně kontroverzní změny, jako prodloužení ochrany osobnostních práv autora i na období po jeho smrti, minimálně až do

[29] Bernská úmluva ve znění z roku 1886, čl. 4 (přeloženo z angličtiny).

doby vypršení ochrany práv ekonomických. Až Pařížský akt z roku 1971 zakotvil kompromis na kterém se ostatní signatáři dohodli s bývalými koloniemi. K úmluvě tak byla vytvořena příloha, která rozvojovým zemím dává možnost po určitou dobu poskytovat nižší standardy ochrany. To se týkalo zejména výlučného práva na překlad a výlučného práva na další rozmnožování díla, která mohla být nahrazena systémem nevýlučných a nepřevoditelných licencí. Tato revize byla poslední velkou změnou Bernské úmluvy. V roce 1979 prodělaly menší úpravy ještě články 22 a 23, ale tato novelizace zdaleka nedosahovala důležitosti těch předchozích. [30]

Historický vývoj úmluvy v mnohých směrech kopíruje vývoj autorského práva v jednotlivých členských státech. Postupně byla ochrana rozšiřována na díla využívající nové technologie, rovněž byly upraveny nové způsoby distribuce děl a rostly i poskytované standardy ochrany. Její vliv je zejména patrný na britském systému, do kterého byla v jejím důsledku implementována základní úroveň ochrany osobnostních práv autora. V případě úmluvy se však tento vývoj zastavil po její poslední revizi a nejnovější technologické pokroky tak nejsou zohledněny. Obecné znění jednotlivých článků však dává prostor pro jejich zařazení. Pomyslnou pochodeň tak přebírají další novější mezinárodní prameny, které upravují specifika týkající se například počítačových programů a databází ve vztahu k autorskému právu.

4.2. Všeobecná úmluva o autorském právu

Na počátku dvacátého století, neměla Bernská unie zdaleka takový význam, jaký má dnes. Státy na americkém kontinentu se řídily pan-americkými copyrightovými smlouvami, Evropa a koloniální země byly členy Bernské unie a zbylé státy nebyly stranou žádné multilaterální dohody. Mezinárodní úprava autorského práva tak byla roztříštěná a nekompletní. To vedlo ke snahám o sjednocení alespoň valné většiny států pod jednou mezinárodní úpravou. Mnoho zemí však považovalo minimální standardy zavedené Bernskou úmluvou za nekompatibilní se svou národní autorskoprávní úpravou. Patřily mezi ně převážně chudší a rozvíjející se státy, ale i významní světoví hráči jako Spojené státy nebo tehdejší Sovětský svaz. Výsledkem snahy o vytvoření univerzální dohody vyhovující jak členům Bernské unie, tak ostatním státům byla Všeobecná úmluva o autorském právu (dále VÚAP), která byla zkompletována v Ženevě v roce 1952. Ta na rozdíl od Bernské úmluvy povolovala formální požadavky

[30] GOLDSTEIN, Paul. *International Copyright: Principles, Law, and Practice*. New York: Oxford University Press, 2001. ISBN 0-19-512885-0. s. 20-28.

pro poskytnutí ochrany a obecně zaručovala poněkud nižší úroveň ochrany. Ochrana je podle Všeobecné úmluvy vázána na občanství, popřípadě místo první publikace díla, v jednom ze signatářských států. Dílům je zaručeno národní zacházení, případně standard zacházení podle úmluvy, pokud je vyšší než národní.

Její součástí byla rovněž Bernská ochranná doložka (*Berne safeguard clause*), která měla odradit státy od vystoupení z Bernské unie a přijetí nižších ochranných standardů Všeobecné úmluvy. Bylo v ní zakotveno, že díla pocházející ze zemí, které odstoupily od Bernské úmluvy po 1. lednu 1951 nebudou v zemích Bernské unie požívat ochrany podle Všeobecné úmluvy. To vedlo k rozčarování mnoha postkoloniálních zemí, které o svém přistoupení k Bernské unii nemohly rozhodnout. Jejich požadavky byly zohledněny během jednání v Paříži, ze kterých vzešla jak revize Bernské úmluvy, tak novelizace VÚAP.[31] V dodatkovém prohlášení k článku 17 bylo stanoveno, že na rozvíjející se země, které by se rozhodly z Bernské unie vystoupit se nebude Bernská ochranná doložka vztahovat.

V dnešní době je její valná část již obsoletní, neboť i dříve váhavé státy přistoupily k Bernské úmluvě, která poskytuje vyšší standard ochrany a je uplatňována přednostně. Z historického hlediska se však jednalo o první skutečně univerzální dohodu a o přemostění dosavadní roztříštěné mezinárodní úpravy.

4.3. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Při Tokijském kole jednání GATT v roce 1979 se projevila snaha rozvinutých států o zvýšení minimálních standardů poskytovaných Bernskou úmluvou v souvislosti s mezinárodním obchodem a slabými možnosti vymahatelnosti přijatých opatření. Spojené státy, Japonsko, Kanada a valná část evropských států se dohodly na znění dohody zamezující komerčnímu padělání výrobků a jejich šíření. Ta se setkala se silnou kritikou některých rozvíjejících se států v čele s Indií a Brazílií. Tyto spory se táhly více jak deset let. Nakonec z větší části uspěly rozvinuté státy a do nově vzniklé dohody TRIPS byly inkorporovány články 1-21 Bernské úmluvy, národní doložka a doložka nejvyšších výhod. Také upravovala postupy pro zamezení importu děl porušujících autorská práva. Rozvíjejícím se zemím bylo ustoupeno především tím, že jim byly poskytnuty čtyř až desetileté lhůty pro harmonizaci jejich právní úpravy s mezinárodní úpravou. Dohoda byla nakonec finalizována a podepsána v roce 1994 v Marrákeši. [32]

[31] GOLDSTEIN, Paul. cit. 30. s.29.

[32] GOLDSTEIN, Paul. cit. 30. s. 55.

Dohoda je v současnosti nejvíce vyčerpávající mezinárodní smlouvou v oblasti duševního vlastnictví. Zahrnuje totiž úpravu jak práva autorského a příbuzných práv, tak úpravu obchodních známek, patentů a průmyslových vzorů. Minimální ochrana vychází ze standardů nastavených v Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl a Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví a dále je rozšiřuje v oblastech ve kterých byly shledány jako nedostatečné. Na rozdíl od Bernské úmluvy však neupravuje osobnostní práva autora. Její východiska jsou spíše ekonomického rázu, takže je do značné míry kompatibilní s angloamerickým copyrightem.[33]

Ochrana, kterou dohoda poskytuje v oblasti autorského práva je velice široká. Definice toho, co je chráněné dílo je přímo převzata z článku 2 Bernské úmluvy. Pod pojem literárních děl navíc článek 10 TRIPS řadí i „*Počítačové programy, ať již ve zdrojovém nebo strojovém kódu.“* Odstavec dva výše zmíněného článku pak uvádí: „*Sestavování údajů nebo jiných materiálů, ať schopné zpracování počítačem nebo v jiné formě, které buď z důvodu výběru nebo uspořádání jejich obsahu představují duševní výtvor, bude chráněno jako takové,“*[34] čímž zaručuje ochranu databází. Tato ochrana však nijak nezasahuje do autorských práv autorů děl, která jsou do databáze zařazena a nevztahuje se na samotné údaje nebo materiály. Článek 9 odstavec 2 pak stanoví: „*Autorskoprávní ochrana nebude poskytnuta myšlenkám, postupům, výrobním metodám nebo matematickým pojmům jako takovým, nýbrž jejich vyjádření,“* a nenechává tak téměř žádný prostor pro polemiku nad tím co konstituuje dílo spadající pod ochranu dohody.

Další podstatnou částí dohody je úprava řízení ve sporech o duševním vlastnictví a jejich vymahatelnost. Upravuje nejen základní principy, které se jich týkají, ale i samotné procesní postupy, které se státy zavazují dodržovat a procesní prostředky, které musí jejich právní úprava poskytovat držitelům autorských práv k jejich vymáhání. Případné spory mezi členskými státy jsou řešeny podle pravidel WTO.[35]

[33] Intellectual property-overview of TRIPS Agreement. *World Trade Organization* [online]. WTO-World Trade Organization. © 2020. [cit.14.11.2020] Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm.

[34] Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. čl.10.

[35] GOLDSTEIN, Paul. cit. 30. s. 59.

5. Harmonizace autorského práva v rámci Evropské unie

Vedoucí silou vývoje autorského práva v Evropě je v současné době bezpochyby Evropská unie. V rámci snahy o vytvoření a udržování jednotného evropského trhu vydává EU řadu předpisů týkajících se ochrany duševního vlastnictví, k čemuž ji opravňuje článek 118 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Samotná existence autorského práva do určité míry omezuje svobodný trh a nejednotnost právní úpravy v rámci unie tento problém ještě podtrhuje. Z tohoto důvodu se EU dlouhodobě snaží o harmonizaci úpravy autorského práva napříč členskými státy. Tohoto cíle se snaží dosáhnout hlavně za pomoci směrnic. Vzhledem k tomu, jak rozmanitý přístup mají jednotlivé evropské státy k problematice práv duševního vlastnictví, jsou směrnice ideálním nástrojem k zajištění dostatečného sblížení právních řádů, ale zároveň stále ponechávají prostor pro zachování některých specifických rysů národních systémů. Vedlejším účinkem tohoto přístupu je ovšem relativně pomalé tempo harmonizace.

Evropská unie se zabývá zejména hospodářským hlediskem autorských práv. Jako cíl svých harmonizačních snah uvádí umožnění volného pohybu autorským právem chráněného zboží a služeb v rámci jednotného trhu. Unijní právo tak úpravu osobnostních práv ponechává v režii členských států.[36] Vzhledem k tomu, že Evropská unie je v první řadě unií ekonomickou, není divu, že se tato skutečnost projeví i na pramenech práva, které vytváří. Většina evropské legislativy upravuje pouze specifickou oblast autorského práva, často navázanou na určitou technologii. Výjimku tvoří generální směrnice *InfoSoc* a nová Směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu. Evropská unie však stále usiluje o rozsáhlejší harmonizaci, a nakonec o unifikaci autorskoprávních úprav členských států. To by podle některých představitelů Unie vedlo ke zvýšení právní jistoty, transparentnosti i mobility a přispělo k vytvoření skutečně jednotného evropského trhu. Díky Brexitu je dosažení této myšlenky o něco reálnější, vzhledem k tomu jak velkým kritikem a disidentem Velká Británie byla v otázkách dalšího sjednocování evropských právních úprav, i tak se však jedná o značně dlouhodobý cíl.

[36] BOTTIS, Maria. Utilitarianism v. Copyright, a Philosophy for Copyright. In: IP Colloquium of the Center for Intellectual Property of the Antonin Scalia School of Law. May 30, 2018. George Mason University at Hilton Head Island [online]. 2018. [cit. 20.9.2020]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=3298655.

Evropská legislativa týkající se autorského práva se skládá z 11 směrnic a dvou nařízení, z těch na následujících stranách představím pouze ty nejdůležitější. Největší pozornost pak budu věnovat nedávno vydané směrnici upravující autorské právo na jednotném digitálním trhu, která vyvolala značnou kontroverzi. Tato úprava byla mimo jiné kritizována i britským předsedou vlády Borisem Johnsonem, který ji označil za jeden z důvodů proč by Velká Británie měla opustit Evropskou unii.[37] Vzhledem k tomu, že lhůta pro její implementaci uběhne až po skončení přechodného období, a tedy předpokládaném skutečném odchodu Velké Británie z EU, nebude se tato úprava s největší pravděpodobností Britů týkat. Bude se tedy jednat o první unijní právní předpis z oblasti autorského práva, který nebude právní systémy obou komparovaných států sbližovat.

5.1. Směrnice o právní ochraně databází (96/9/ES)

Směrnice z roku 1996 snažící se o zlepšení standardů ochrany databází v členských státech EU. Vzhledem k nárůstu objemu zpracovávaných informací v 90. letech 20. století důležitost databází a jejich regulace raketově vzrostla, na což tehdejší Evropské společenství reagovalo touto právní úpravou.[38] Definice chráněných databází je vymezena v prvním článku směrnice následovně: *„…"databází" rozumí soubor děl, údajů nebo jiných nezávislých prvků, které jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a které jsou jednotlivě přístupné elektronickými nebo jinými prostředky.“*[39] Ve třetím článku je vymezena originalita databáze potřebná k poskytnutí autorskoprávní ochrany podle této směrnice.

Zde se poprvé objevuje slovní spojení „*vlastní duševní výtvor autora*“, které se stane univerzálně požadovaným standardem originality v pojetí SDEU. Tento požadavek se následně objevuje i v nové unijní úpravě ochrany počítačových programů a v článku 6 směrnice o době ochrany autorského práva, který upravuje ochranu fotografií. Samotná ochrana pak skví především v zamezení neoprávněnému rozmnožování, překladu, úpravě, šíření nebo veřejnému předvádění databází. Důležitou součástí směrnice je také *sui generis* právo pořizovatele databáze zabránit vytěžování podstatné části obsahu databáze, pokud jeho získávání představovalo podstatnou investici. Jedná se o ekonomicky odůvodněné oprávnění,

[37] BEDINGFIELD, Will. Here's why the UK is (finally) dumping Article 13 for good. In: *wired.co.uk* [online].[cit. 23.11.2020]. Dostupné z: https://www.wired.co.uk/article/uk-article-13-copyright-brexit.

[38] Směrnice 96/9/ES, odůvodnění.

[39] Směrnice 96/9/ES, čl.1 odst. 2.

které má zajistit především ochranu databází, které nesplňují požadavky směrnice na obecnou ochranu.

5.2. Směrnice o harmonizaci autorského práva (2001/29/ES)

Směrnice z roku 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (dále směrnice *InfoSoc*), kromě harmonizace úpravy autorského práva členských států také prováděla některé závazky vyplývající ze smluv WIPO. Na rozdíl od předchozích evropských předpisů upravujících specifické subjekty navázané na technologii, byla tato směrnice prvním pokusem Evropské unie o generální sjednocení autorskoprávních úprav členských států. Směrnice upravuje autorské právo na volném trhu EU, s výjimkou právní ochrany počítačových programů, databází, družicového vysílání a kabelového přenosu, práva na pronájem, práva na půjčování a určitých práv v oblasti duševního vlastnictví a délky autorskoprávní ochrany, které upravují jiné prameny. Směrnice si dále klade za úkol zvýšit právní jistotu, zaručit adekvátní kompenzaci autorům a zajistit dostatečně vysokou úroveň ochrany v rámci celé unie. To by pak mělo vést k vyšším investicím do tvůrčí činnosti a následnému ekonomickému růstu.[40]

Podle dostupných studií však nebyla v plnění svých vytyčených cílů příliš úspěšná. Jediný, který se dá bez dalšího označit za úspěšně splněný je harmonizace unijního práva s mezinárodními prameny práva, zejména se smlouvami WIPO. Směrnici se z větší části podařilo přimět členské státy, aby do svých právních systémů implementovali takzvaný třístupňový test (*the three-step test*), což je prostředek sloužící ke zjištění, zda bylo určitým jednáním neoprávněně zasaženo do cizího autorského práva nebo práv souvisejících.[41] Tento institut je obsažen v nejdůležitějších mezinárodních pramenech autorského práva jako jsou Bernská úmluva, dohoda TRIPS i smlouva WIPO o právu autorském. Ve směrnici jsou v pátém článku upraveny výjimky a omezení, a v jeho pátém odstavci je pak zmíněný test upraven následovně: „*Výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve* ***zvláštních případech****, které* ***nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla*** *nebo*

[40] Směrnice o 2001/29/ES harmonizaci autorského práva. odůvodnění bod 4.

[41] RENDA, Andrea, SIMONELLI, Felice. MAZIOTTI, Giuseppe, BOLOGNINI, Alberto, LUCHETTA, Giacomo. *The Implementation, Application and Effects of the EU Directive on Copyright in the Information Society.* CEPS special report, no. 120. Brussels: Centre for European Policy Studies. 2015. ISBN: 9789461384874.

jiného předmětu ochrany a ***nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv****"*[42]

V důsledku posílené role tohoto testu, došlo ve Velké Británii ke zrušení některých dříve dostupných výjimek z autorského práva.[43] K dosažení ostatních cílů buď nedošlo nebo byly splněny pouze částečně. Autorskoprávní úpravy jednotlivých členských států jsou stále velmi rozdílné, i když vlivem této a jiných směrnic a působení SDEU došlo k částečnému sblížení. Zajištění kompenzace pro autory bylo spíše pouze deklarovaným cílem než skutečnou vynutitelnou úpravou.[44] I vzhledem k těmto nedostatkům a nezastavitelnému technologickému vývoji bylo shledáno, že bude unijní úprava autorského práva potřebovat rozsáhlou novelizaci, které se jí dostalo Směrnicí o autorském právu na jednotném digitálním trhu.

5.3. Směrnice o právní ochraně počítačových programů (2009/24/ES)

Jedná se o úpravu z roku 2009 nahrazující původní směrnici o právní ochraně počítačových programů z roku 1991. Unie shledala, že: *„Určité rozdíly, kterými se vyznačují právní předpisy členských států v oblasti ochrany počítačových programů mají přímé a záporné účinky na fungování vnitřního trhu, pokud jde o počítačové programy."*[45] Členské státy se tak zavázaly, že budou softwaru poskytovat stejnou ochranu jakou poskytují literárním dílům. V třetím odstavci prvního článku je upravena požadovaná míra originality, která je, jak již jsem zmínil výše, opět stanovena jako „*vlastní duševní výtvor autora."* Autorovi či autorům se zaručuje právo „*...činit sám a právo udělovat svolení jinému k stálému nebo dočasnému rozmnožování počítačového programu, ... překladům, zpracováním, úpravám a k jakékoliv jiné změně počítačového programu… a …jakékoliv formě veřejného šíření, včetně pronájmu…"*[46] Tato oprávnění jsou pak omezena v následujícím článku, který umožňuje v určitých případech rozmnožování programu jinými osobami a co je důležitější

[42] Směrnice 2001/29/ES o harmonizaci autorského práva. čl. 5 odst. 5.

[43] GRIFFITHS, Jonathan. The 'Three-Step Test' in European Copyright Law - Problems and Solutions. The Intellectual Property Quarterly. London: Sweet & Maxwell, 2009. s 475-495 ISSN: 1364-906X.

[44] RENDA, Andrea. SIMONELLI, Felice. MAZIOTTI, Giuseppe. BOLOGNINI, Alberto. LUCHETTA, Giacomo. Cit. 41. s.125-127.

[45] Směrnice 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů, odůvodnění bod 4.

[46] Směrnice 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů, článek 4.

také umožňuje *„...zkoumat, studovat nebo zkoušet jeho funkčnost za účelem zjištění myšlenek a zásad, které jsou základem kteréhokoliv z prvků programu...“*[47]

5.4. Směrnice o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu (2019/790)

V reakci na neustálý technologický vývoj přijala Evropská unie 17. dubna 2019 Směrnici o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu, která měla zmenšit právní nejistotu panující okolo užívání autorských děl v digitálním prostředí a modernizovat stávající unijní úpravu.[48] Podle Evropské komise jsou hlavními cíli této směrnice ochrana tiskových publikací, redukce rozdílu zisků internetových platforem a lidí kteří pro ně vytvářejí obsah (*content creators*), zlepšení možností spolupráce mezi vlastníky autorských práv a online platformami a zvláštní úprava užití chráněného obsahu v souvislosti se vzděláváním, vědeckým výzkumem či uchováváním kulturního dědictví.[49] Jedná se jistě o legitimní cíle, ale způsob kterým se jich směrnice snaží dosáhnout čelil a stále čelí ostré kritice jak ze strany veřejnosti, tak podstatné části Evropského parlamentu. Kritizovány byly zejména články 11 a 13 návrhu směrnice, které se v její finální formě staly články 15 a 17.

S postupující digitalizací se trh pro novinové tiskoviny zmenšuje, a nutí jejich vydavatele přesunout se rovněž do digitální sféry. Tam jim konkurují služby sbírající zprávy (*news aggregator*), které využívají jejich obsah, což vedlo k táhlým soudním sporům (*Infopaq, Meltwater*).[50] V těch museli vydavatelé komplikovaně dokazovat, že mají nárok tyto autorská práva vymáhat. Evropská unie se proto rozhodla, že současná úprava v této oblasti je nedostatečná a zavázala se přiznat vydavatelům tiskovin zvláštní práva. Inspirovala se při tom v úpravě zavedené v Německu a Španělsku, v letech 2013 respektive 2014. Německá úprava přiznávala vydavatelům rok trvající zvláštní právo chránící jejich texty před komercializovanou publikací ve větším rozsahu. Evropská směrnice vydavatelům v článku 15 (původně 11) přiřkla práva obsažená v článku 2 a druhém odstavci článku 3 směrnice *Infosoc*,

---

[47] Směrnice 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů, článek 5.

[48] Směrnice 2019/790 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním, odůvodnění bod 3.

[49] Copyright rules for the digital environment. [online]. *European Council and the Council of the European Union.Copyright.* © European Union, 2019 [cit. 26.11.2020]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/05/25/copyright-rules-for-the-digital-environment-council-agrees-its-position/.

[50] BENTLY, Lionel, KRETSCHMER, Martin. DUDENBOSTEL, Tobias. MORENO, Maria. RADAUER, Alfred. *Strengthening the Position of Press Publishers and Authors and Performers in the Copyright Directive*. Luxembourg: Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2017. ISBN 978-92-846-1683-1 s.13.

která upravují rozmnožování díla a jeho zpřístupňování. Tato práva se nevztahují na soukromé nekomerční užití individuální osobou a na hypertextové odkazy. Směrnice tak v podstatě zajišťuje, že se firmy provozující vyhledávače nebo stránky které sbírají odkazy na internetové články, musí buď podělit o své zisky s vydavateli těchto článků, nebo na ně odkazovat způsobem neporušujícím jejich práva, to znamená pouze hyperlinkem nebo velmi krátkou citací. Nedostatek této úpravy spočívá, podle autorova názoru, v nepřesné definici „velmi krátké citace", která opět bude pravděpodobně muset být doplněna až soudní praxí. Směrnice tedy plně nedosahuje svého cíle zmenšení právní nejistoty a pouze mění sporný bod případných soudních pří.

Ještě kontroverznější je článek 17 (původně 13) této směrnice, upravující užívání chráněného obsahu na internetových platformách. Ten zavádí podmíněnou odpovědnost poskytovatele služeb pro sdílení obsahu online za neoprávněné zpřístupňování autorsky chráněných děl na jeho platformě. Odpovědnost nenese pouze v případě, pokud prokáže, že „*vynaložil veškeré úsilí k získání svolení a v souladu s vysokými odvětvovými standardy odborné péče vynaložil veškeré úsilí k zajištění nedostupnosti konkrétních děl a jiných předmětů ochrany, o nichž mu nositelé práv poskytli relevantní a nezbytné informace, a v každém případě ihned poté, co od nositelů práv obdržel dostatečně odůvodněné oznámení, znemožnil přístup k oznámeným dílům nebo jiným předmětům ochrany nebo je odstranil ze svých internetových stránek a vynaložil veškeré úsilí k zamezení jejich budoucímu nahrání v souladu s písmenem b).*"[51] Kritici této úpravy tvrdí, že v jejím důsledkem internet ztratí část své otevřenosti a volnosti a bude se jednat o platformu jejíž uživatelé jsou pod stálou kontrolou.[52] Směrnice sice výslovně zmiňuje, že užití autorsky chráněných děl je stále možné v případě citace, kritiky, recenze, karikatury, parodie nebo pastiše, ale i to je problematické, neboť provozovatelé velkých internetových platforem často užívají k dodržení stanovených podmínek automatizované filtry, které v mnoha případech nejsou schopny rozlišit povolený způsob užití od nepovoleného. Navíc i pokud tuto činnost vykonává člověk není posuzování, zda dané dílo spadá do kategorie jedné z výjimek, vůbec snadné. Z této situace tak převážně benefitují korporace vlastnící velké množství autorsky chráněného obsahu, kterým je umožněno efektivněji vymáhat jejich práva. Lidé tvořící internetový obsah jsou v jejím

[51] Směrnice 2019/790 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu. čl.17 odst.4.

[52] STAINES, Michael. European Parliament approves controversial new copyright directive. In: Newstalk.com [online]. 26.3 2019. Copyright © 2020 [cit. 26.11.2020]. Dostupné z: https://www.newstalk.com/news/eu-controversial-copyright-841506.

důsledku spíše limitováni, neboť jsou relativně často zasažena i díla spadající pod vyjmenované výjimky a není jednoduché se u provozovatele platformy domoci nápravy. Budoucnost tohoto článku je stále nejistá, protože v době psaní této práce probíhá řízení u Soudního dvora (C-401/19), ve kterém zástupci Polska, žádají jeho zrušení.[53] Dovolím si však spekulovat, že jejich žádosti nebude vyhověno.

Směrnice kromě těchto kontroverzních článků obsahuje další relativně důležitou matérii, které se zdaleka nedostává takové pozornosti z řad veřejnosti. Článek 3 zavádí výjimku z dříve zmiňovaného *sui generis* práva na ochranu databází pro účely vědeckého výzkumu. Článek 5 pak umožňuje digitální užití chráněných děl při výuce. Článek 14 sjednocuje nejednotnou úpravu jednotlivých členských států ve vztahu k věrným kopiím či reprodukcím již existujících výtvarných uměleckých děl, která již nejsou autorsky chráněna. Směrnice stanoví, že takováto reprodukce požívá ochrany, pouze pokud se jedná o dílo splňující standard vlastního duševního výtvoru autora. Například fotografie děl starých mistrů, by tak sama o sobě neměla být chráněna, pokud jí fotograf nějakým způsobem nevtiskne svůj osobitý dotyk.[54] Články 18 až 20 se snaží zlepšit pozici autorů a výkonných umělců, především v případě, že poskytnou licenci či převedou svá výhradní práva k užití děl. Tento stručný výčet měl zejména demonstrovat, že ne všechna ve směrnici obsažená úprava je nějakým způsobem kontroverzní a rovněž alespoň částečně nastínit jakým způsobem plní ostatní ze svých vymezených cílů.

Jak bylo zmíněno v úvodní kapitole, Velká Británie už pravděpodobně nebude touto úpravou ovlivněna, protože lhůta pro její implementaci končí až 7.června 2021 a britská vláda potvrdila, že směrnici nehodlá implementovat. Ministerský předseda Boris Johnson prohlásil, že tato směrnice je „*klasickým zákonem EU pomáhajícím pouze bohatým a mocným*“[55], což je tvrzení, které dle autorova názoru tento předpis příliš nevystihuje. Velká část obsažené úpravy je zaměřená na pomoc nezávislým autorům, výzkumným a vzdělávacím institucím. I

[53] KELLER, Paul CJEU hearing in the Polish challenge to Article 17: Not even the supporters of the provision agree on how it should work. In: *Kluwer Copyright Blog*. [online]. 11.11.2020 [cit. 26.11.2020]. Dostupné z: http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2020/11/11/cjeu-hearing-in-the-polish-challenge-to-article-17-not-even-the-supporters-of-the-provision-agree-on-how-it-should-work/.

[54] Questions and Answers – European Parliament's vote in favour of modernised rules fit for digital age. *European Commission-official website*. [online]. European Commission. © European Union 1995-2020 [cit. 26.11.2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_1849.

[55] Boris Johnson says European Copyright Directive is “classic” and “terrible” EU law | Complete Music Update. Complete Music Update [online]. [cit. 26.11.2020]. Copyright ©. Dostupné z: https://completemusicupdate.com/article/boris-johnson-says-european-copyright-directive-is-classic-and-terrible-eu-law/.

v případě nejvíce kontroverzních článků 15 a 17 jsou „poškozenou“ stranou „bohaté a mocné“ korporace jakými jsou Google nebo Facebook, které musí vynaložit značné prostředky, aby dostály stanoveným podmínkám. Na druhou stranu Česká republika tuto úpravu bude muset implementovat, ač se tak v době psaní této práce ještě nestalo.

5.5. Působení Soudního dvora Evropské unie

Podoba unijního autorského práva je do značné míry utvářena i působením judikatury SDEU. Soudní dvůr rozhoduje, jakým způsobem má být unijní právo interpretováno a v některých případech pomocí extenzivního výkladu do určité míry supluje i funkci normotvůrce. V judikatuře týkající se práva duševního vlastnictví a zejména v rámci harmonizace tohoto odvětví je jeho přístup velice aktivní, jak hodlám demonstrovat na popsaných případech. Oblastí, kterou jeho rozhodnutí nejvíce ovlivnila je bezesporu vnímání standardu originality a samotné definice autorského díla, jak v britském, tak českém právním systému. Britská doktrína *„skill and labour“*, která nastavovala relativně velmi nízkou laťku pro originalitu autorskoprávně chráněného díla, byla pod vlivem práva EU do značné míry oslabena. Naopak vysoký standard statistické jedinečnosti vyžadovaný českou právní úpravou byl působením EU rozmělněn.

5.5.1. Rozhodnutí ve věci Infopaq (C-5/08)

Dánská analytická společnost Infopaq zasílala svým klientům krátká shrnutí článků z tamějších periodik. Když se o této praktice dozvěděla DDF (*Danske Dagblades Forening*), společnost sdružující vydavatele dánských tiskovin, stěžovala si u firmy Infopaq, že používá autorsky chráněný materiál pro komerční účely bez jakékoliv formy souhlasu držitele autorských práv. Tento spor se dostal až k dánskému soudu, kde se Infopaq chtěl domoci vyjádření, že jeho činnost neporušuje autorské právo. Dánský soud se v této kauze dvakrát obrátil na Soudní dvůr EU s předběžnou otázkou. První z položených otázek zněla následovně: „*Může být uložení a následné vytištění výňatku z článku z publikace, který sestává z klíčového slova, pěti předcházejících a pěti následujících slov, považováno za úkon rozmnožení, který je předmětem ochrany stanovené v článku 2 směrnice [2001/29]*?[56]

V rámci této otázky se taky SDEU musel zabývat otázkou, zda takovýto výňatek splňuje požadavek originality a je jako takový chráněn autorským právem. Soudní dvůr dospěl k názoru, že ačkoliv jednotlivá slova nejsou duševním výtvorem autora, tak jejich

[56] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening (C-5/08). bod 26.

kombinace a uspořádání už takovým výtvorem být mohou. Žádný předpis pak nestanovuje minimální rozsah díla, kterému může být ochrana poskytnuta. Podle názoru SDEU: „*Nelze vyloučit, že některé jednotlivé věty, nebo dokonce některé větné členy v dotčeném textu mohou čtenáři zprostředkovat původní povahu takové publikace, jako je článek z tisku, tím, že mu komunikují prvek, který je sám o sobě vyjádřením vlastního duševního výtvoru autora tohoto článku“* [57]

Toto je jeden ze stěžejních rozsudků, ze kterých vychází nové pojetí minimálního standardu originality v právu EU. Před tímto rozhodnutím obecně převládal názor, že se tento přístup vztahuje pouze na díla do té doby speciálně upravená legislativou EU tedy počítačové programy, databáze a fotografie. V případě *Infopaq* však SDEU nižší standard originality vyžadující, aby dílo bylo vlastním duševním výtvorem autora aplikoval i na ostatní druhy děl upravené pouze generální směrnici *InfoSoc*.[58]

Tento přístup je v rozporu s britskou *„skill and labour“* doktrínou a po vydání tohoto rozhodnutí tak Evropa napjatě očekávala, jak se s tímto novým standardem vypořádá tamější justice. Ta se touto problematikou zabývala o dva roky později v případu *Meltwater*,[59] ve kterém vyjádřila názor, že rozhodnutí *Infopaq* se zabývalo originalitou pouze v rozsahu, který se týká původu díla, a nikoliv jeho novosti či hodnoty (*novelty or merit*) a není tak plně nekompatibilní s britským přístupem.[60] Tento postoj následně sklidil vlnu kritiky.

5.5.2. Rozhodnutí ve věci BSA v Ministerstvo kultury (C-393/09)

Toto rozhodnutí jsem se rozhodl zmínit jak kvůli jeho významu v rozhodovací praxi SDEU vztahující se k originalitě, tak kvůli jeho vztahu k České republice. Nejvyšší správní soud se na SDEU obrátil s předběžnou otázkou, zda *„Je třeba čl. 1 odst. 2 směrnice [91/250] vykládat tak, že pro účely autorskoprávní ochrany počítačového programu jakožto autorského díla podle uvedené směrnice se vyjádřením počítačového programu v jakékoliv formě rozumí také grafické uživatelské rozhraní počítačového programu nebo jeho část?“*[61] Soudní dvůr

[57] Rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci C-5/08, bod 47.

[58] BENGTSSON,Henrik. EU harmonisation of the copyright originality criterion. In: *worldservicesgroup.com* [online]. Delphi. World Services Group Copyright © World Services Group, 2020. 6.6.2012 [cit. 26.11.2020]. Dostupné z: https://www.worldservicesgroup.com/publications.asp?action=article&artid=4597.

[59] Rozsudek ve věci Newspaper Licensing Agency Ltd. and others v. Meltwater Holding BV and others, EWCA Civ 890.

[60] RAHMATIAN, Andreas. Originality in UK Copyright Law: The Old “Skill and Labour” Doctrine Under Pressure. *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2013. vol.44. s.4–34.

[61] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci BSA v Ministerstvo kultury (C-393/09). bod 21.

došel k závěru, že předmětem ochrany podle softwarové směrnice z roku 1991 jsou pouze formy vyjádření programu, které umožňují jeho další rozmnožení, tedy především jeho strojový a zdrojový kód. Uživatelské rozhraní je pouze prvkem programu, a jako takové podle zmíněné směrnice není chráněno.[62]

SDEU však rovněž zdůrazňuje, že se na něj může vztahovat obecná ochrana podle harmonizační směrnice 2001/29. Pokud je při tvorbě daného uživatelského rozhraní splněno kritérium originality zakotvené v rozhodnutí *Infopaq*, tedy jde o vlastní duševní výtvor autora.[63] Pokud tato kritéria naplní vztahuje se na něj ochrana trvající 70 let po smrti autora a je tak chráněno mnohem déle, než pokud by požívalo ochranu průmyslového vzoru.

5.5.3. Rozhodnutí ve věci Eva-Maria Painer v Standard Verlags (C-145/10)

Tento případ vyvstal z okolností týkajících se únosu Nataschy Kampusch, která po osmi letech věznění v roce 2006 utekla svému únosci. Německá a rakouská média v době přímo následující po jejím útěku neměla k dispozici aktuální fotografie. Rozhodla se tedy použít fotografie z jejího dětství a také vytvořit fotomontáž odhadující její tehdejší podobu. Proti tomuto jednání podala žalobu jistá Eva-Maria Painer, nezávislá fotografka, která užité fotografie pořídila a která k nim držela autorská práva. [64]

Žalovaní před soudem argumentovali tím, že vzhledem k omezené možnosti uplatnění autorské tvořivosti při pořizování fotografického portrétu tento druh díla nepožívá autorskoprávní ochranu a vzhledem k tomu nepotřebovali pro svoje počínání souhlas jejich autorky. Rakouský soud se nakonec rozhodl obrátit se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, ve které se mimo jiné ptal i na to, zda je tato argumentace přesvědčivá.[65] SDEU rozhodl, že má autor při pořizování fotografického portrétu dostatečné množství příležitostí kdy mu může vtisknout svůj osobitý dotyk pomocí zvolené kompozice, osvětlení, úhlu snímku a dalších technik.[66] Takové dílo tedy může být vlastním duševním výtvorem autora a nelze mu upírat patřičný rozsah ochrany. Ve svém odůvodnění odkazuje Soudní dvůr na rozhodnutí *Infopaq* i když by v daném případě postačilo odkázat na článek 6 Směrnice o době ochrany autorského

[62] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci BSA v Ministerstvo kultury (C-393/09). bod 35-42.

[63] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci BSA v Ministerstvo kultury (C-393/09). bod 44-46.

[64] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Eva-Maria Painer v. Standard VerlagsGmbH a další (C-145/10). bod 27-32.

[65] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Eva-Maria Painer v. Standard VerlagsGmbH a další (C-145/10). bod 43.

[66] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Eva-Maria Painer v. Standard VerlagsGmbH a další (C-145/10). bod 91.

práva (2006/116/ES**)**, kde je zakotven požadavek „vlastního duševního výtvoru“ pro ochranu fotografií. Tímto postupem pravděpodobně Soudní dvůr hodlal upevnit postavení rozhodnutí *Infopaq* jako stěžejního rozsudku v oblasti autorského práva.

5.5.4. Rozhodnutí ve věci Football Dataco Ltd v Yahoo! UK Ltd. (C-604/10)

V tomto případě z roku 2012 se Soudní dvůr zabýval předběžnou otázkou položenou britským odvolacím soudem. Ta se týkala sporu o to zda, jsou rozpisy anglických a skotských fotbalových soutěží chráněny jako databáze. Žalující strana tvrdila, že tvorba zmíněných rozpisů, vyžaduje značnou dávku umu a úsilí, a splňuje tak podmínky požadované britskou *„skill and labour“* doktrínou. Soudní dvůr v rozhodnutí připomíná, že již dříve rozhodl, že takovéto rozpisy jsou „databází“ ve smyslu směrnice o ochraně databází. Požadovaná míra originality je vyjádřena v budě 38 tohoto rozhodnutí následovně: „*Pokud jde o vytvoření databáze, je toto kritérium originality splněno v případě, že její autor prostřednictvím výběru nebo uspořádání údajů, které databáze obsahuje, vyjádří své tvůrčí schopnosti originálním způsobem prostřednictvím rozhodnutí učiněných na základě své tvůrčí svobody...“*[67] Vzhledem k tomu, musíme dojít z závěru, že britský standard je ve vztahu k unijní úpravě nedostačující, což je dovozuje i Soudní dvůr v bodě 42: „*skutečnost, že si vytvoření databáze vyžádalo, nezávisle na vytvoření údajů, které tato databáze obsahuje, značné pracovní úsilí a dovednosti jejího autora, na něž poukazuje tatáž otázka pod bodem c), nemůže jako taková odůvodnit její autorskoprávní ochranu stanovenou směrnicí 96/9, pokud toto pracovní úsilí a dovednosti nevyjadřují žádnou originalitu výběru nebo uspořádání uvedených údajů.“*[68]

Z rozhodnutí vyplývá, že je v daném případě uplatnění doktríny *„skill and labour“* nepřípustné. Unijní úprava jasně vyžaduje uplatnění vyššího standardu vlastního duševního výtvoru autora. Toto rozhodnutí zasadilo další ránu britskému přístupu k originalitě, neznamenalo ovšem zánik *„skill and labour“* doktríny, jak někteří tvrdili, bezprostředně po jeho zveřejnění. Ostatně někteří ji prohlašovali za mrtvou již po rozhodnutí *Infopaq* a tehdy se tyto předpovědi rovněž nenaplnily.

5.5.5. Rozhodnutí ve věci Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV (C-310/17)

Další ze stěžejních případů, ve kterých se SDEU zabývá autorským dílem a jeho pojmovými znaky. Soudní dvůr se zabýval předběžnou otázkou položenou nizozemským soudem ve věci sporu o autorské ochraně chuti sýra mezi dvěma soutěžícími výrobci.

[67] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Football Dataco Ltd v Yahoo! UK Ltd. (C-604/10). bod 38.

[68] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Football Dataco Ltd v Yahoo! UK Ltd. (C-604/10). bod 42.

Společnost Levola Hengelo tvrdila, že konkurenční firma výrobou produktu s podobnou chutí, jakou má její patentovaný sýrový výrobek, porušuje autorské právo. Tato argumentace byla založena na základě předchozího rozhodnutí nizozemských soudů, které přiznávalo autorskoprávní ochranu unikátní vůni parfému. Soudní dvůr v odpovědi na předběžnou otázku vymezil kritéria pro poskytnutí autorskoprávní ochrany podle právního řádu EU. Do rozhodnutí *Infopaq* vycházel SDEU z předpokladu, že definice díla je dostatečně upravena v článku 2 Bernské úmluvy. To vedlo k různorodému chápání pojmu díla v jednotlivých členských státech.[69]

Při řešení této předběžné otázky se tak Soudní dvůr rozhodl harmonizovat tento pojem, pro účely práva Evropské unie. Aby mohl být výtvor klasifikován jako dílo musí podle SDEU splňovat dvě kritéria. Tím prvním je originalita, ve smyslu původnosti, tedy *„je třeba, aby byl dotyčný předmět originální v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem“*[70] a *„zadruhé jsou jako „dílo“ ve smyslu směrnice 2001/29 kvalifikovány pouze prvky, které jsou vyjádřením takového duševního výtvoru“*[71] Dále soudní dvůr upřesňuje, že *„pojem „dílo“ uvedený ve směrnici 2001/29 proto nutně vyžaduje, aby předmět ochrany z titulu autorského práva byl vyjádřen tak, že bude dostatečně přesně a objektivně identifikovatelný, i když toto vyjádření nemusí být nutně stálé.“*[72] Z tohoto důvodu nemůže být autorská ochrana poskytnuta chuti výrobku, která je závislá na mnohých externích faktorech jakými mohou být věk konzumenta, jeho subjektivní chuťové preference nebo podmínky za kterých jídlo konzumuje.[73]

5.5.6. Rozhodnutí ve věci Cofemel v G-Star Raw (C-683/17)

Jedno z vysoce očekávaných rozhodnutí Soudního dvora, od kterého se očekávalo vyjasnění problematiky díla a jeho ochrany v evropském pojetí. Původním sporem byla soudní pře dvou portugalských značek vyrábějících oblečení. Společnost G-Star Raw žalovala konkurenční firmu Cofemel z porušení jejich autorských práv k designům triček a džínů. Proti

[69] SGANGA, Caterina. The notion of "work" in EU copyright law after Levola Hengelo: one answer given, three question marks ahead. European intellectual property review. London: Sweet & Maxwell, 2019, vol.41, no. 7. s. 415-424. ISSN: 0142-0461.

[70] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV (C-310/17). bod 36.

[71] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV (C-310/17). bod 37.

[72] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV (C-310/17). bod 40.

[73] SGANGA, Caterina. The notion of "work" in EU copyright law after Levola Hengelo: one answer given, three question marks ahead. European intellectual property review. London: Sweet & Maxwell, 2019, vol.41, no. 7, s 415-424. ISSN: 0142-0461.

tomu žalovaná strana namítala, že oblečení není dílo a nevztahuje se tak na něj autorskoprávní ochrana. Nejvyšší soud dospěl k názoru, že portugalské právo dostatečně neupravuje požadavek originality u těchto výrobků a obrátil se tak na SDEU s dotazy ohledně možnosti jejich ochrany podle unijního práva. Podstatou těchto otázek bylo, zda je možné chránit výrobek jak pomocí legislativy upravující průmyslové vzory, tak ochrany autorskoprávní.

V argumentaci svého rozhodnutí soudní dvůr pokračuje ve výkladu pojmů originality a díla zavedených v rozhodnutích *Infopaq* a *Levola.* Soudní dvůr prohlásil, že jakmile jsou splněny podmínky stanovené v případu *Levola* autorskoprávní ochrana vzniká automaticky. Národní úpravy vyžadující vyšší standard, například umělecké hodnoty díla, tak nejsou v souladu s unijním výkladem. Dále bylo judikováno, že výrobky chráněné jako průmyslové vzory mohou požívat autorskoprávní ochrany, pokud splňují zmíněné podmínky (původnost ve smyslu vlastního duševního výtvoru autora, přesně a objektivně identifikovatelný předmět).[74] V daném případě zmíněné oděvnické výrobky podle názoru SDEU nesplňují požadavek originality, neboť nejsou dílem odrážejícím svobodnou volbu a osobnost autora.[75]

[74] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Cofemel v G-Star Raw (C-683/17). bod 48.

[75] Rozsudek Soudního dvora EU ve věci Cofemel v G-Star Raw (C-683/17). bod 54.

Část II. Komparace právní úpravy autorského díla v České republice a Velké Británii

6. Současná autorskoprávní úprava v České republice

Autorské právo může být vnímáno ve dvou rovinách, objektivní a subjektivní. V objektivní rovině je autorské právo vnímáno jako soubor norem zabývajících se právními vztahy mezi uživateli a tvůrci autorských děl. V českém právním řádu je autorské právo na nejvyšší úrovní upraveno v Listině základních práv a svobod v článku 34 odst. 1: „*Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem*“. Úprava samotná je pak obsažena především v zákoně číslo 121/2000 Sb. tedy Zákoně o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále autorský zákon). V subjektivní rovině je pak vnímáno jako právo autora na ochranu jeho tvůrčí činnosti. V kontinentálním pojetí jde o osobnostní a majetková práva autora zákonem chráněného díla působící *erga omnes*.

Autorské dílo je v Autorském zákoně 121/2000 Sb. definováno jako „*dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.“*[76] Chráněné dílo v pojetí českého práva se tedy obecně vyznačuje třemi znaky. Jedná se o dílo literární, umělecké nebo vědecké, jde o jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě. Ke znakům ještě lze přiřadit absenci vyloučení autorskoprávní ochrany.[77] Nejen dílo dokončené, ale i jeho vývojové fáze a části požívají autorskoprávní ochrany.[78] Dílům, která speciálně upravují směrnice Evropské unie se pak dostává zvláštní úpravy v §2 odst. 2.

Prvním krokem k vytvoření autorského díla, je pojetí myšlenky a utvoření určité představy o něm v mysli autora. V tomto stádiu však ještě není možné, aby potenciální dílo požívalo autorskoprávní ochrany. Tu muže nabýt, až po převedení do objektivně vnímatelné podoby, což je zakotveno v §2 odst. 1 autorského zákona: „*(dílo) je vyjádřeno v jakékoli objektivně*

[76] Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). §2 odst. 1.

[77] ŠALOMOUN, *Michal. Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s.11.

[78] Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). §2 odst. 3.

vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam."[79] Tento požadavek v českém pojetí neznamená, že by dílo muselo být trvale zafixováno na hmotný nosič. Musí však být objektivně vnímatelné smysly třetí osoby což znamená, že dílo je alespoň na nějakou dobu vyjádřeno na určitém „hmotném" (smysly vnímatelném) podkladu, ač se může jednat pouze o zvukové či světelné vlny.[80] Tento požadavek splňují i vjemy, které člověk může vnímat pouze podprahově nikoliv však jevy mimosmyslové. Ač zákon říká, že dílo splňující ostatní požadavky je chráněno bez ohledu na svůj rozsah, účel nebo význam musí být součástí jedné z chráněných kategorií, tedy musí být vnímatelné jako součást tvůrčí kategorie umění, literatury či vědy.[81]

Český právní řád poskytuje autorskoprávní ochranu dílům literárním, uměleckým nebo vědeckým. Samotný pojem dílo označuje výsledek tvůrčí činnosti autora, tedy určité jeho duševní aktivity, která může či nemusí být doplněna o činnost mechanickou. Musí se přitom jednat o tvůrčí činnost v oblasti literární, umělecké či vědecké. Samotný pojem „tvůrčí" tak vylučuje z autorské ochrany díla zcela zkopírovaná, či vytvořená pouze skrze mechanickou rutinu. Je tedy požadováno vynaložení určité dávky tvořivosti, kterou však nelze zaměňovat s britským konceptem dovednosti a práce (*skill and labour*). Tvořivost je zde spíše reprezentována určitým promítnutím osobnostních vlastností a zkušeností autora do jeho práce.[82]

Určit, zda se v daném případě jedná o dílo náležející do některé ze zmíněných oblastí, případně do které, nemusí být tak jednoduché, jak se může zdát. U děl literárních a uměleckých musíme při jejich identifikaci pracovat s abstraktním pojmem krásy a jejich působením na lidské city a vnímání. U díla vědeckého, pak musíme posuzovat jeho obsah a přínos pro dané vědecké odvětví. Tyto znaky také nepřímo vytváří požadavek určité minimální hodnoty chráněného díla. Nejedná se o standard vysoký, nicméně aby byla dílu poskytována právní ochrana musí být způsobilé být objektivně vnímáno jako dílo literární, umělecké nebo vědecké. Profesor Telec se k dané problematice v komentáři autorského zákona vyjadřuje takto: „*Tato povahová vlastnost literárního díla a jiného uměleckého díla také znamená, že tato díla jsou schopna působit na krasocit obecenstva (čtenářů, diváků,*

[79] Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). §2 odst. 1.

[80] ŠALOMOUN, Michal. cit. 77. s.12-20.

[81] TELEC, Ivo, TŮMA. cit. 1. s. 20-23.

[82] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 16-18.

posluchačů aj.). U děl vědeckých je pak zapotřebí uvážit nejen jejich působení literární, ale především obsahové, tj. vědecké ve vlastním smyslu, už kvůli tomu, že vědecké dílo může být vytvořeno i v jiné formě než výhradně literární (např. anatomický atlas). Nemůžeme se v těchto souvislostech obejít ani bez estetické a filozofické kategorie krásna a bez pojmu krásy umění a jeho (mimoprávního) výkladu ve smyslu uměleckých projevů zobrazujících přirozenou dokonalost a harmonii a působících na lidské city. Z těchto důvodů nemůže být dílem např. pouhá chuť potraviny (srov. SDEU C-310/17).“ [83]

Aby byla v České republice dílu garantována autorskoprávní ochrana je nutné, aby bylo jedinečné. Koncepce jedinečnosti v českém právním systému je značně ovlivněna dílem prof. Karla Knapa, který zastával názor, že se jedná o požadavek tzv. statistické jedinečnosti. Což znamená, že *„…pojmový znak individuality je splněn jen tehdy, jestliže dosažený výsledek je jedinečný v tom smyslu, že lze považovat za prakticky vyloučené, aby tentýž výsledek projevující se jako autorské dílo byl nezávisle paralelně vytvořen i jinou osobou.“*[84] Profesor Knap vycházel z myšlenek švýcarských právníků, hlavně Maxe Kummera, který došel k závěru, že pokud má být dílu přiznána časově omezená výhradní právní ochrana musí se podstatně lišit od již existujících děl.[85] Druhým autorem, z jehož myšlenek Knap vycházel byl Alois Troller který tvrdil, že bezprostřední působení díla na lidské smysly je jedním z pojmových znaků autorského díla.[86] Rovněž stejně jako Kummer rozlišoval pojmy individuality a původnosti. Kdy původnost vyjadřuje, že výtvor pochází od určité osoby, zatímco individualita označuje jedinečnost samotného díla. Ač z těchto idejí českých systém do značné míry vycházel, v dnešní době se judikatura přiklání spíše k německé koncepci individuality, ve které se koncept statistické jedinečnosti neuplatňuje.[87] Německá doktrína požaduje jedinečnost pouze ve smyslu statistické pravděpodobnosti.

Pro některé druhy děl od požadavku jedinečnosti upouští autorský zákon úplně. V případě počítačových programů, fotografií a databází je předpokladem k poskytnutí ochrany pouze jejich původnost, což je požadováno směrnicemi EU, které tyto díla upravují. Autorský zákon tento požadavek promítl do §2 odst. 2, který zní: „*Za dílo se považuje též počítačový*

[83] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 22-23.

[84] KNAP, Karel. *Quo Vadis současného autorského práva*. In: Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových. Praha: Univerzita Karlova, 1986, ISBN: 15.50 s. 19, 20.

[85] KUMMER, M. *Das urheberrechtlich schützbare Werk*. Bern: Stämfli Verlag, 1968 s. 67.

[86] TROLLER, Alois. Urheberrecht und Ontologie. Bern: *UFITA,* 1967. s. 387.

[87] Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 733/2016; Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 360/2015.

program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvorem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvorem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické."[88] Je zřejmé, že standard vyžadovaný pro poskytnutí ochrany těmto druhům děl, je mnohem nižší než u ostatních kategorií. Unijní právo totiž nepracuje s požadavkem jedinečnosti jako právo české, ale požaduje pouze původnost díla, ve smyslu vlastního duševního výtvoru autora. Vzhledem k tomu, jak se vyvíjí soudní praxe SDEU, v případech jako *Infopaq* nebo *Cofemel* je pravděpodobné, že se evropské systémy budou posouvat k obdobně sníženým požadavkům i pro zbytek autorských děl.

[88] Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). §2 odst. 2.

7. Současná právní úprava ve Velké Británii

V současnosti je základním pramenem britského autorského práva *Copyright, Designs and Patents Act* z roku 1988 (dále CDPA). Ten mimo autorské právo upravuje i úpravu průmyslových vzorů a patentů. Není však jediným britským platným zákonem v oblasti duševního vlastnictví. Doplňují ho ještě *Patents Act 1977* a *Trade Marks Act 1994* upravující, problematiku patentů a ochranných známek. Dále je nutno zmínit výsadní postavení, které v právním systému Velké Británie zaujímají soudní rozhodnutí. Vzhledem k jejich precedenčnímu charakteru jsou mnohem významnějším pramenem práva než v kontinentální Evropě.

CDPA řadí díla, kterým poskytuje autorskoprávní ochranu, do třech kategorií. První z nich obsahuje originální díla literární, dramatická, hudební a umělecká, do druhé jsou zahrnuty zvukové nahrávky, filmy a vysílání a třetí chrání typografické uspořádání publikací. Články tři až osm obsahují taxativní výčty děl spadajících do výše uvedených kategorií, potažmo tedy děl, která jsou tímto zákonem chráněny. Počítačovým programům je ochrana poskytována jako dílům literárním.[89] Ochrana databází pak byla přidána v článku 3A novelou z roku 1997, která implementovala směrnici EU. Aby bylo dílo literární, dramatické nebo hudební chráněno podle článku tři, musí být zachyceno v hmatatelné podobě na hmotném substrátu.[90] Přístup uzavřeného seznamu chráněných děl se liší od postoje zaujímaného v kontinentální Evropě, který preferuje výčty demonstrativní. Vlivem rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie musela Velká Británie svůj postoj poněkud pozměnit a uzavřenost výše zmíněného seznamu přestala být úplná. Délka autorské ochrany je CDPA stanovena na 70 let po smrti autora díla pro většinu děl, kratší v případě nahrávek, televizních a rozhlasových přenosů a typografického uspořádání.

CDPA upravuje i institut osobnostních práv autora (*moral rights*). Tato práva jsou stejně jako v právních systémech států kontinentální Evropy nezadatelná a nezcizitelná. Úprava se nachází ve čtvrté kapitole CDPA a upravuje následující oprávnění: právo být uveden jako autor díla, právo vznést námitku proti nevhodnému zacházení s dílem (právo na integritu),

[89] Copyright, Designs and Patents Act 1988. čl. 3 odst. 1.

[90] Copyright, Designs and Patents Act 1988. čl. 3 odst. 2.

právo námitky proti nesprávné atribuci autorství a právo na soukromí týkající se určitých fotografií a nahrávek.[91]

První dvě výše uvedená práva by se dala podřadit pod český pojem práva na nedotknutelnost díla. Ač je úprava osobnostních práv obsažená v CDPA nejrozsáhlejší v britské historii, proti systémům jiných evropských států je stále velice minimalistická. Uvedená práva se vztahují pouze na autory literárních, dramatických a hudebních děl a režiséry filmů. Autoři počítačových programů, fontů, encyklopedií a jakýchkoliv jiných děl generovaných počítačem tyto výsady nepožívají. Osobování si autorství v britském systému nelze označit za bezformální, protože požadavkem přiznání ochrany je povinnost autorství písemně prohlásit. Z tohoto důvodu je britská úprava osobnostních práv často kritizována jako nedostatečná nebo nesplňující standardy požadované Bernskou úmluvou. Nižší standard ochrany osobnostních práv ve Velké Británii však není překvapivý, neboť jak již bylo několikrát zmíněno, autorská ochrana zde historicky vycházela z utilitární teorie, která se zaměřuje na práva ekonomická.

[91] Copyright, Designs and Patents Act 1988. čl. 77-89.

8. Komparace právních úprav v současnosti

V následující části práce budou srovnávány nejdůležitější aspekty autorskoprávní úpravy v České republice a Velké Británii. Ke komparaci docházelo v omezené míře již v předchozích kapitolách, ale v tomto úseku se zaměřím na srovnání konkrétní úpravy v současně platných předpisech obou států.

V rámci komparace autorského práva ve Velké Británii a České republice se nejprve musíme pozastavit nad právním rámcem do kterého jsou obě právní úpravy zasazeny. Zatímco Česká republika je státem s klasickým kontinentálním typem právního systému (*civil law*), Velká Británie je samozřejmě zemí se systémem angloamerického typu (*common law)*. Pokud toto téma pojmeme velice zjednodušeně, hlavním rozdílem mezi oběma systémy je role soudních rozhodnutí, která jsou v angloamerických systémech univerzálně závazným pramenem práva. Ač je valná část současné britské úpravy práva duševního vlastnictví vystavěna na zákonné (statutární) úpravě, některé instituty jsou zakotveny pouze v *common law*. Například pro neoprávněné nakládání s označením (*passing off)* je kromě statutární možnosti žaloby užívána i žaloba zakotvená pouze v *common law*. Role soudních rozhodnutí je v Britském systému mnohem větší než v systémech kontinentálních. Již zmiňované britské pojetí originality vyžadující pouze investici úsilí a dovedností autora rovněž vychází ze soudních rozhodnutí tedy *common law* a není zakotveno v zákonné úpravě.

Stěžejní rozdílnost spočívá, dle autorova názoru, už v samotném pojetí problému, jaká práva mají být autorům zaručena. Britský copyright je ve své podstatě zaměřen především na práva ekonomická. V současné britské úpravě je sice zakotvena i ochrana práv osobnostních (*moral rights*), nejedná se však o práva obsažená v klasickém pojetí copyrightu. Britské pojetí autorských práv vychází z potřeby ochránit investici autora vloženou do díla, což je zajištěno ochranou majetkových autorských práv. Osobnost autora je v tomto pojetí upozaděna, jak můžeme pozorovat i na požadavku originality, který nevyžaduje, aby dílo bylo plodem autorovi osobnosti. Ochrana zaručená osobnostním právům tak není výsledkem přirozeného vývoje britského práva, jak tomu je ve státech kontinentální Evropy, ale jedná se spíše o promítnutí požadavků mezinárodních smluv do vnitrostátní úpravy. Naopak česká úprava je

klasickým příkladem kontinentálního přístupu k této problematice a nezapře své přirozenoprávní kořeny.

8.1. Srovnání chráněných druhů autorských děl

V českém právním systému jsou díla, kterým autorský zákon poskytuje ochranu vymezena v paragrafu 2 tohoto zákona. Ten poskytuje obecnou definici chráněných děl jako prací literárních, uměleckých a vědeckých a také v druhé části odstavce prvního jejich demonstrativní výčet: *„Dílem je **zejména** dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické“*[92] Důležité je použití slova „zejména“, které dokládá, že se nejedná o vyčerpávající seznam. Jako autorské dílo tak může být chráněn jakýkoliv výtvor, který splní zákonem stanovené podmínky.

Podmínkou ochrany v české úpravě je také, že dílo musí být výsledkem tvůrčí činnosti autora. Podle autorského zákona se přitom musí jednat pouze o činnost trojího druhu: tvůrčí literární činnost, jinou uměleckou tvůrčí činnost a vědeckou tvůrčí činnost.[93] Pojem „tvůrčí činnost“ není zákonem přesně definován, lze však říci, že se jedná o činnost duševní, spjatou s osobností tvůrce. Není důležité kolik umu či úsilí autor k vytvoření díla vydá, je však podstatné, aby dílo určitým způsobem reflektovalo jeho osobnost.

Úprava britská je běžně označována jako *„closed list“*, jedná se tedy o taxativní výčet chráněných děl.[94] I přes to, že pro dosažení ochrany musí být dílo podřazeno pod jednu z vymezených kategorií, neznamená to podle názorů některých odborníků, že je britský systém nutně restriktivnější než systémy ostatních evropských států.[95] Díky tomu, že definice děl obsažených v jednotlivých kategoriích používají v některých případech velmi obecnou terminologii, je možné dosáhnout ochrany velmi širokého okruhu tvořivých prací. Například pod termín *„graphic work“* obsažený v článku 4 CDPA je možno podřadit téměř jakékoliv

[92] Zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) §2 odst. 1.

[93] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s.7.

[94] Viz. Předchozí kapitola.

[95] MYSOOR, Poorna. Does UK Really Have a ‘Closed’ List of Works Protected by Copyright? *European Intellectual Property Review.* London: Sweet & Maxwell, 2019, vol.41, s. 474-479. ISSN: 0142-046.1.

vizuálně vyjádřené dílo na hmotném nosiči. Ve druhém odstavci čtvrtého článku CDPA jsou sice popsána díla, která pod pojem spadají, jejich výčet ale není konečný. Z rozhodovací praxe britských soudů vyplývá, že slovo *„includes“* obsažené v tomto odstavci značí že následující výčet není vyčerpávající.[96] Flexibilita jednotlivých ustanovení je však z velké části vázána na výklad soudů. Není tak zaručeno, že dílo splňující kritéria originality a hmatatelné podoby bude požívat autorskoprávní ochrany.

Britské pojetí chráněných děl jako taxativního výčtu je v rozporu s přístupem SDEU, který prosazuje benevolentní přístup k výtvorům, kterým může být ochrana poskytnuta. Navíc i po vystoupení Velké Británie z EU zůstanou stěžejní harmonizační rozhodnutí SDEU z oblasti autorských práv v platnosti na úrovni precedentů. Minimálně teoreticky by tak britské soudy měly ustanovení vyjmenovávající chráněná díla vykládat extenzivně a umožnit tak ochranu co nejširšího okruhu prací, za předpokladu že splňují nastavená kritéria. Debata, zda je nutné, aby se Velká Británie zbavila svého „*closed list*“ přístupu stále probíhá. Výklad soudních rozhodnutí SDEU není jednotný a názory na to, jaké by měly být dopady na britské právo se různí.[97] Navíc vzhledem k odchodu Velké Británie z EU, je pravděpodobné, že si Spojené království svůj uzavřený přístup ponechá.

8.1.1. Creation Records v News Group Newspapers

Jednalo se o slavný soudní spor z roku 1997 vedený mezi zástupci kapely Oasis a mateřskou společností bulvárního časopisu The Sun. K přípravě scény pro přebal nové desky známé rockové kapely se vetřel fotograf tohoto nechvalně proslulého plátku. Tato scéna zahrnovala potopení bílého vozu značky Rolls Royce v hotelovém bazénu a rozličné jiné rekvizity, které dohromady tvořily značně unikátní obraz. Pořízené fotografie pak kapela použila na přebal svého alba „*Be Here Now*“. Bulvární fotograf bez svolení organizátorů pořídil rozličné fotky této scény, některé do značné míry shodné s oficiálními snímky. The Sun následně tyto neautorizované fotografie publikoval, a navíc je dále nabízel ve formě plakátů svým čtenářům. Proti tomuto postupu podali zástupci kapely žalobu ve které se domáhali prohlášení, že scéna je chráněná autorským právem jako umělecké nebo dramatické dílo, případně jako unikátní koláž. V tomto směru jim však soud nevyhověl. Jako dílo dramatické nemohla být scéna chráněna kvůli své statičnosti a nedostatku příběhu. Jako koláž

[96] Rozhodnutí ve věci Abraham Moon and Sons v Thornber [2013] F.S.R. 17. bod 102–103.

[97] DERCLAYER, Estelle. Assessing the impact and reception of the Court of Justice of the European Union case law on UK copyright law: What does the future hold? Revue Internationale du Droit d'auteur. 2014, no.240, s. 5-117. ISSN: 2427-7975.

nebyla scéna klasifikována pro svůj dočasný charakter, sloužící především k tomu, aby byla následně zachycena na fotografii. Nebyla jí přiznána ochrana ani jako dílu uměleckému. Soudce při své argumentaci užívá značně restriktivního výkladu pojmu *„artistic work“*. K naaranžování zmíněné scény prý nebylo užito požadované množství umělecké zručnosti (*„artistic craftmanhip“)*.[98] Soud tak shledal, že toto dílo nemůže být zařazeno do jedné z osmi kategorií chráněných děl a jako takovému mu nepřísluší copyright ochrana.

Značná část soudní argumentace pro neudělení autorskoprávní ochrany byla založena na dočasném charakteru této scény. Podle názoru soudu měla být scéna chráněna až po převedení do podoby fotografie. Rigidní vnímání seznamu chráněných děl podle CDPA a požadavek na fixaci díla na hmotné médium předtím, než je mu poskytnuta ochrana je v rozporu se současným názorem SDEU na tuto problematiku. Jak je zřejmé z dříve zmíněných soudních rozhodnutí SDEU (*Infopaq, Levola, Cofemel)* je tento přístup k udělování autorskoprávní ochrany naprosto rozdílný od praxe zavedené Soudním dvorem. Zmíněná scéna by dle autorova názoru bezpochyby měla být chráněna autorským právem. Vzhledem k tomu, že SDEU v svých rozhodnutích definoval, co by mělo být považován za dílo, neměla by v dohledné době znovu nastat podobná situace, kdy dílu nebude poskytnuta ochrana pouze proto, že nespadá do rigidních kategorií nastavených vnitrostátním právem. I přesto, že Velká Británie opouští Evropskou unii, rozhodnutí SDEU si stále zachovají precedenční charakter a měla by tak mít vliv na vnímání britského autorského práva i v budoucnu. Je však možné, že se po Brexitu britská justice od rozhodovací praxe SDEU odchýlí a vrátí se k restriktivnímu výkladu seznamu chráněných děl. Ač toto rozhodnutí již není plně aktuální znázorňuje historický přístup britských soudů k udělování autorské ochrany a poukazuje na nedostatky uzavřeného výčtu autorsky chráněných děl. Tento spor, společně s případem *Nova v Mazooma*, kde byla autorská ochrana odepřena videohře, podle autorova názoru demonstruje nedostatky taxativního výčtu autorsky chráněných děl.

8.2. Srovnání požadované originality děl

Požadavek originality je kvantitativně-kvalitativním pojmovým znakem autorského díla. Pod pojmem originality díla se mohou skrývat pojmy jedinečnosti a původnosti, které na autory děl kladou rozdílně požadavky. Obecně platí, že právní systémy zemí kontinentální Evropy mají oproti těm angloamerickým vyšší nároky na originalitu díla. Nejvyšší možný standard, je požadavek takzvané statistické jedinečnosti, což znamená že je autorsky chráněné

[98] Rozhodnutí ve věci Creation Records Ltd v News Group Newspapers (1997) EMLR.

dílo nejen originálním vyjádřením snah autora, ale je statisticky takřka nemožné, aby se shodovalo s dílem cizím.

Dalším možným pojetím originality jsou přístupy vyžadující pouze relativní individualitu díla. Výsledek tvůrčí činnosti se stále musí odlišovat od každodenních či mechanicky vytvořených výrobků. Tento přístup uplatňovaný například v Německu umožňuje ochranu jak „*dvojitých výtvorů*“ tak „*děl malé mince*“.[99] V případě dvojitých výtvorů (*Doppelschöpfungen*) umožňuje německá doktrína, aby byla autorská ochrana poskytnuta dvěma stejným výtvorům naplňujícím pojmové znaky autorského díla, pokud byly vytvořeny nezávisle na sobě. V české právním řádu by jim poskytnuta nebyla, díky požadavku absolutní novosti.[100] Díla malé mince nebo německy *Werke der kleinen Münze* jsou podle profesora Telce díla, *„která mají malou rozlišovací schopnost s ohledem na svou povahu a význam. Sem patří zejména, nikoli však výlučně, drobná díla grafická z oboru podnikové či reklamní (užité) grafiky, jako jsou různé logotypy apod.“*[101] Takováto díla jsou podle moderní české judikaturní praxe chránitelná, jako díla autorská. Tento přístup je v rozporu s názory profesora Knapa, který jej považoval za rozmělňování pojmu individuality v autorském právu a znehodnocování autorské ochrany. Podle jeho mínění, by těmto dílům měla být poskytována pouze nekalosoutěžní ochrana.[102]

Rovněž je nutné zmínit unijní přístup k originalitě, vyžadující pouze aby dílo bylo vlastním duševním výtvorem autora obsahující určitý obtisk jeho osobnosti. Jedná se o relativně nízký standard, který ale stále vychází z přirozenoprávní koncepce a zohledňuje osobnost autora.

Angloamerické právní systémy pak k této problematice přistupují rozdílně a zohledňují investici, kterou autor do vytvoření díla vložil. Ve Spojených státech je tak užívána doktrína *„sweat of the brow“* požadující původnost díla, nezávislost jeho vytvoření a minimální úroveň přínosu.[103] Velká Británie užívá obdobný přístup, již mnohokrát zmiňovanou doktrínu *„skill and labour“*.

[99] KOUKAL, Pavel. cit. 6. s. 57-58.

[100] KOUKAL, Pavel. cit. 6. s. 440.

[101] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s.24.

[102] KOUKAL, Pavel. cit. 6. s. 45-46.

[103] PROKEŠ, Martin. O povaze práv autora a jedinečnosti jako znaku autorského díla. Právní fórum. 2012, roč. 9, č. 7, s. 287-293. ISSN 1214-7966.

Český systém historicky vycházel z požadavku statistické jedinečnosti. Nejde však o požadavek univerzální, jak již bylo zmíněno, tuzemský systém umožňuje ochranu děl malé mince, která tento přísný standard nesplňují. V úvahu musíme vzít rovněž vliv Evropské unie, která české vnímání jedinečnosti ovlivňuje. U počítačových programů, databází a fotografií, tedy děl upravených speciálními směrnice EU není již požadována jedinečnost díla, ale pouze aby se jednalo o původní výsledek tvůrčí činnosti, který odráží autorovu osobnost. Tento požadavek by pak podle judikátů SDEU měl být uplatňován i vzhledem k ostatním autorským dílům. Podle názoru Soudního dvora vyjádřeného v rozhodnutí *Cofemel* vzniká autorskoprávní ochrana automaticky po splnění unijních požadavků a nemůže být odepřena na základě vyšších standardů vnitrostátní úpravy.

Přístup Velké Británie k této problematice je velmi odlišný. V prvním článku britského CDPA je sice zmíněna potřeba originality literárních, dramatických, hudebních a uměleckých děl, aby mohli být copyrightem chráněny, není však nijak dále definována. Výjimku z tohoto pravidla tvoří databáze, u kterých je vzhledem k originalitě zakotven unijní požadavek, aby se jednalo o vlastní duševní výtvor autora *(author's own intellectual creation)*. Definovat požadavek originality v britském systému tedy musela až soudní praxe. Ta založila své rozhodování na doktríně *„skill and labour"* případně *„skill, labour and judgment"* vystavěných na myšlenkách Johna Locka.[104] Tento přístup vychází z předpokladu, že každý má nezadatelné právo na výsledky své práce. Právo chránící duševní vlastnictví tak existuje proto, aby hájilo určitou investici umu a úsilí, kterou člověk k vytvoření díla vynaložil. Na rozdíl od kontinentálního pojetí, tak britská úprava nevyžaduje, aby dílo mělo individuální charakter. Postačí, pokud není kopií jiného díla a na jeho vytvoření byl vynaložen dostatek umu, práce a úsudku (*skill, labour and judgement*). [105] Protože, je toto pojetí založeno na rozhodnutích soudů, je stále do značné míry volatilní. Neexistuje žádná přesná definice, která by zaručila, že dílu bude poskytnuta ochrana podle CDPA.

Obě úpravy k této problematice přistupují z odlišného hlediska. Český systém vyžaduje jedinečnost díla a zdůrazňuje osobnost autora, zatímco britský přístup je založen na ochraně investice, kterou autor činí při tvorbě díla. Je zřejmé, že oba systémy jsou postaveny na rozdílných filozofických základech. Zajímavý je rovněž vliv evropské unie, jejíž přístup je

[104] KOUKAL, Pavel. cit. 6. s. 107.

[105] COLSTON, Catherine, GALLOWAY Jonathan. *Modern intellectual property law*. 3. vydání. New York, NY: Routledge, 2010. ISBN 9780415556712. s. 291.

v podstatě kompromisem mezi oběma pohledy. Je v něm zohledněna osobnost autora, ale zároveň požaduje pouze původnost díla, nikoliv jeho jedinečnost.

8.2.1. Ladbroke v William Hill

Stěžejním rozhodnutím demonstrujícím uplatnění doktríny „*skill and labour*“ se stal spor sázkařských společností Ladbroke a William Hill vedený v šedesátých letech minulého století. Společnost William Hill žalovala Ladbroke pro porušení autorského práva k jejich sázkovým fotbalovým kupónům s fixním kurzem. Žalovaná strana vstoupila na trh s vlastní verzí sázkových lístků, které nápadně připomínaly ty produkované jejich konkurencí. Tyto lístky obsahovaly 16, 15 v případě Ladbroke, sázek začleněných do jednoho kupónu. Soud prvního stupně zastával názor, že samotné lístky nejsou copyrightem chráněny, soud odvolací jim však přiznal ochranu jako kompilaci, tedy literárnímu dílu. Soud se mimo jiné zaobíral i významem pojmu originality v kontextu britského autorského práva a došel k závěru, že originalita v této souvislosti neznamená, že by dílo muselo být založeno na originální nebo inventivní myšlence, ale pouze to, že se nejedná o kopii jiného díla. Soud shledal, že do výroby kupónů bylo vloženo značné množství úsilí, peněz a vynalézavosti a měla by jim být poskytována copyright ochrana.[106]

Tento případ je významný zejména z historického hlediska, protože ukazuje, jakým způsobem bylo v minulosti na požadavek originality ve Velké Británii nahlíženo. Britský přístup k originalitě díle byl v následujících desetiletích ovlivněn unijními předpisy a rozsudky, ale i přesto zůstalo jádro doktríny *„skill and labour“* nedotčené. Na tomto rozhodnutí je jasně patrné, jak moc se britský přístup liší od českého požadavku statistické jedinečnosti.

8.3. Požadavky na formu vyjádření díla v komparovaných právních systémech

Aby autorskému dílu mohla být poskytnuta autorskoprávní ochrana je nutné, aby přešlo z formy myšlenky (*idea)* do podoby vyjádření vnímatelného smysly (*expression*). Tato skutečnost je zakotvena jak v právních úpravách vlastních států, tak i na mezinárodní úrovni.[107] V článku 9 odst. 2 dohody TRIPS je stanoveno, že: *„Autorskoprávní ochrana nebude poskytnuta myšlenkám, postupům, výrobním metodám nebo matematickým pojmům*

[106] Ladbroke v William Hill [1964] 1 All ER 465. Centre for Intellectual Property and Information Law. [online]. Centre for Intellectual Property and Information Law. © 2020 University of Cambridge. Dostupné z: https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/ladbroke-v-william-hill-1964-1-all-er-465.

[107] KOUKAL, Pavel. cit. 6. s.211.

jako takovým, nýbrž jejich vyjádření.“[108] Tento požadavek reflektuje dichotomii myšlenky a jejího vyjádření *(idea-expression dichotomy)*, kterou jsem zmiňoval již v úvodu práce. V čl. 2 odst. 2 Bernské úmluvy je upraveno právo členských států požadovat, aby dílo bylo zachyceno na hmotný záznam předtím, než mu bude poskytnuta autorská ochrana.[109] Ač jsou jak Česká republika, tak Velká Británie členskými státy Bernské unie, tak se k požadavkům na vyjádření díla staví velice odlišně.

Autorský zákon požadovanou formu vyjádření autorského díla upravuje tak, že chráněno může být každé dílo, které je: *„vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam“*[110]. Je požadována pouze jeho objektivní vnímatelnost lidskými smysly, nikoliv fixace na hmotný nosič. Musí však být určitým způsobem „zhmotněno“, i když pouze pomocí světelných či zvukových vln či pouze v rovině podprahového vnímání. Dílo tedy musí být převedeno z pouhé vnitřní myšlenky autora do vnějšího objektivně vnímatelného světa.[111]

Britská úprava se vydává spíše opačným směrem než česká a pro poskytnutí autorskoprávní ochrany vyžaduje fixaci díla na hmotný substrát. Tento požadavek je výslovně upraven pouze v případě děl literárních, dramatických a hudebních. V druhém odstavci třetího článku CDPA je zakotven požadavek, aby dílo bylo zapsáno, nahráno nebo jinak zaznamenáno. V případě některých jiných děl, jakými jsou například filmy nebo fotografie, potřeba jejich zaznamenání na hmotné médium vyplývá přímo z jejich podstaty.[112] Na druhou stranu CDPA poskytuje ochranu vysílání, u kterého požadavek na jeho hmotnou fixaci úplně chybí. Není tedy možné říct, že by byl univerzálně platný pro celé britské autorské právo. Spornou a velice zajímavou problematikou je pak požadavek fixace u uměleckých děl. CDPA ho na rozdíl od děl literárních, dramatických a hudebních vysloveně nezakotvuje, britské soudnictví ho však v mnohých případech po autorech vyžaduje.[113]

Český požadavek objektivní vnímatelnosti klade na autora mnohem nižší požadavky než britský přístup vyžadující fixaci díla na hmotný nosič. Požadavek fixace znemožňuje, aby

[108] Dohoda o obchodních aspektech autorských práv. čl. 9 odst. 2.

[109] Bernská úmluva, čl. 2 odst. 2.

[110] Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). §2 odst. 1.

[111] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s.7.

[112] BENTLY, Lionel, SHERMAN Brad. cit. 19. s. 92.

[113] NORMAN, Helen. *Intellectual Property Law Directions*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199688104. s. 223-224.

některým dočasným dílům byla poskytnuta autorskoprávní ochrana, což je ještě podtrženo britským přístupem k chráněným druhům autorských děl. Požadavek fixace také ve většině případů znemožňuje, aby byla například kompozice pro fotografii chráněna jako samostatné umělecké dílo.

8.4. Komparace autorství v systémech České republiky a Velké Británie

Otázka autorství je v mezinárodních pramenech práva zmiňována pouze okrajově, což vede k různorodosti úpravy v jednotlivých státech. Úprava v Bernské úmluvě je v podstatě omezena na patnáctý článek, kde je regulována zákonná domněnka autorství.[114]

Autorem se osoba stává, jakmile je dílo převedeno do objektivně vnímatelné podoby. Česká právní úprava vychází v z koncepce objektivní pravdivosti autorství, která je běžné používána ve většině kontinentální Evropy. Autorem je vždy člověk, který na základě svých tvůrčích schopností vytvořil literární, umělecké nebo vědecké dílo a vtiskl mu svůj osobitý ráz. Jedná se o přístup přirozenoprávní, vycházející z absolutní ontologické jednoty výtvoru a osobnosti jeho autora.[115] Autorství tak nemůže náležet osobě, která se v konkrétním případě na vzniku díla nepodílela, nebo není nadána tvůrčími schopnostmi. Z autorské ochrany nejsou exkludovaní ani překladatelé a zpracovatelé již existujících děl, kteří splní zákonné podmínky pro vznik nového díla. Smyslem autorského práva jako práva tvůrčího není v kontinentálním pojetí v první řadě chránit investice a hospodářské zájmy tvůrce, nýbrž ochrana duševní tvůrčí činnosti. Autorem tedy nemůže být právnická osoba. To ovšem neznamená, že by z autorského díla nemohly mít užitek, což zmiňuje i komentář autorského zákona: „*Ve prospěch těchto osob však často svědčí zákonné licence či zákonná oprávnění k výkonu majetkových autorských práv. To platí např. pro zaměstnanecká díla (viz § 58 a násl.), školní díla (viz § 60), díla na objednávku a díla soutěžní (viz § 61), některá fotografická díla (viz § 38b) nebo vyvratitelné domněnky licenční, jako např. ve prospěch výrobce prvotního záznamu audiovizuálního díla (viz § 63 a 64).* “[116]

Výjimkou ze zásady objektivní pravdivosti autorství (materiální pravdy) je úprava režijní tvůrčí činnosti. Autorský zákon v §63 stanoví fikci či podle některých názorů nevyvratitelnou právní domněnku autorství, podle které je výlučným autorem audiovizuálního díla jeho hlavní

[114] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel, cit. 1. s.97.

[115] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel, cit. 1. s. 90.

[116] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 90.

režisér. Ten je považován za hlavní tvořivou sílu při dané produkci a za osobu, která dílu dá jeho konečný osobitý tvar. [117]

V české právní úpravě navíc není umožněn převod autorského práva *inter vivos*, takže autor je po dobu svého života jediným subjektem osobnostních a majetkových autorských práv. Jiné osoby mohou nabýt některá z nich v případě jeho smrti, čímž se mimo jiné zabývám v následující kapitole.

I v britské právní úpravě obecně platí, že autorem díla je člověk, který ho vytvořil. Článek 9 CDPA stanoví jak toto obecné východisko, tak speciální úpravu autorství u specifických děl, jakými jsou zvukové nahrávky, filmy nebo typografické uspořádání. V případě nahrávek je za autora považován jejich producent, v případě filmů pak jejich hlavní režisér společně s producentem a autorství typografického uspořádání náleží vydavateli.[118] Tento přístup je v mnohém podobný kontinentální potažmo české úpravě. V článku 11 CDPA je však zakotvena úprava, kterou se britský systém do značné míry odlišuje od zbytku EU. Ve Velké Británii obecně platí, že autor je prvním vlastníkem autorských práv, není tomu tak ovšem vždy. Podle britské právní úpravy není autor a vlastník copyrightu nutně jedna a tatáž osoba. Jeden z těchto případů je upraven ve druhém odstavci výše zmíněného jedenáctého článku: „*Pokud je literární, dramatické, hudební nebo umělecké dílo či film vytvořeno zaměstnancem po dobu jeho zaměstnání stává se jeho zaměstnavatel prvním vlastníkem autorských práv spočívajících v tomto díle, pokud není ujednáno jinak"* [119] V zásadě tak platí, že pokud je dílo vytvořeno zaměstnancem výsady plynoucí z autorských práv požívá zaměstnavatel. Jde však pouze o díla, která se týkají daného zaměstnání a zaměstnavatel nařídil či mohl nařídit jejich vytvoření. Jedná se však o poměrně nejasnou hranici, což vede k častým soudním sporům o autorská práva mezi zaměstnanci a zaměstnavateli.[120]

I když autorovi nemusí nutně náležet copyright k dílu které vytvořil, jeho vztah k němu je stále velmi důležitý. Stále je to on, podle jehož délky života je určena délka autorskoprávní ochrany. Autor také bez ohledu na vlastnictví copyrightu požívá osobnostní práva k dílu, v britské úpravě tzv. *„moral rights"*, která jsem zmiňoval v předchozích kapitolách. Tato

[117] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 687.

[118] Copyright, Designs and Patents Act 1988. článek 9.

[119] Copyright, Designs and Patents Act 1988. článek 11 odst. 2.

[120] NORMAN, Helen. cit. 114. s. 295.

práva však nejsou v podstatě součástí copyrightu, do autorskoprávní úpravy byla přidána pouze proto aby Velká Británie dostála svým závazkům vyplývajícím z mezinárodního práva.

Významnou odlišností britského systému ve srovnání s českým je převoditelnost autorských práv. Vzhledem k tomu že v právní úpravě České republiky není možné autorská práva zcizit, ale pouze je propůjčit, nemůže vzniknout situace kdy je vlastníkem autorských práv jiná osoba než autor díla. Tato problematika je dále rozebírána v následující podkapitole.

8.5. Komparace převoditelnosti autorských práv

Převoditelnost autorských práv je koncept, který je již ze své podstaty v rozporu s přirozenoprávním přístupem k autorským právům. V systémech zemí kontinentální Evropy se tak o převoditelnosti jako takové nedá hovořit. Naproti tomu ve státech vycházející z utilitární teorie, tedy především ve státech angloamerického právního systému lze autorská práva převádět.

V České republice jsou podle současné právní úpravy autorská práva nepřevoditelná. Tento přístup vychází z přirozenoprávní koncepce, na které je český systém založen. Autorská práva jsou v tomto pojetí navázána na osobnost autora. Jsou však podstatné rozdíly mezi nepřevoditelností u autorských práv osobnostních a majetkových. Nemožnost převést práva osobnostní vyplývá už z jejich samotné povahy. Stejně jako jakákoliv jiná osobnostní práva vyskytující se v českém právním systému jsou neobchodovatelná, nepřevoditelná a nelze se jich vzdát. To je zakotveno i v §11 odst. 4 autorského zákona.

Rozdílná je pak situace u práv majetkových, která by měla být určitým způsobem převoditelná, jinak by do určité míry ztrácela svůj smysl. Aby nebyl omezován ekonomický užitek, který může autor ze svého díla vytěžit je v českém právním systému umožněn konstitutivní převod majetkových autorských práv. Rozdíl mezi konstitutivním a translativním převodem práv výstižně shrnuje JUDr. Pavel Tůma: „*zatímco translativním převodem dochází k zániku absolutních práv a povinností k předmětu převodu v jednom subjektu a odvozenému nabytí týchž práv a povinností jiným subjektem, podstatou konstitutivního převodu není zcizení práv, nýbrž zřízení (konstituce) užívacího oprávnění. Absolutní právo k předmětu převodu v případě konstitutivního převodu zůstává převodci zachováno, nicméně vzniká mu povinnost zdržet se takových jednání, kterými by znemožňoval řádný výkon užívacího oprávnění nabytého jinou osobou. V případě výhradního konstitutivního převodu pak nabyvateli užívacího oprávnění vzniká rovněž oprávnění vůči*

třetím osobám zdržet se jednání, která tvoří součást jeho užívacího oprávnění.“[121] Při konstitutivním převodu tedy nedochází k faktickému převodu absolutních práv. Výjimkou z tohoto pravidla, je pak převoditelnost majetkových autorských práv jako součásti dědické pozůstalosti. V tomto případě se de facto jedná o translativní převod, ovšem za specifických podmínek.

Konstitutivní převod majetkových práv se provádí pomocí licenčních smluv. Ty mohou mít podobu výhradní, nebo nevýhradní licence. V případě výhradní licenční smlouvy jde o možnost nejvíce se blížící skutečnému převodu majetkových autorských práv, protože se jejím prostřednictvím autor zavazuje neposkytovat licenční oprávnění dalším osobám a zároveň, že se sám zdrží užívání díla v rozsahu, v jakém ho licencoval. Až do roku 2014 tento typ smlouvy upravoval autorský zákon v §46 a následujících. V rámci rekodifikace soukromého práva byla však úprava přesunuta do občanského zákoníku. Ten obecně upravuje licenční smlouvy pro celou oblast duševního vlastnictví v §2358. Specifické úpravy se pak předmětům chráněným autorským právem dostává v §2371, §2372 a §2373 občanského zákoníku.[122]

Britský systém copyrightu vychází z utilitaristického přístupu, který klade důraz na ekonomickou stránku autorských práv a upozaďuje osobnost autora. K autorským právům je tak přistupováno obdobně jako k jiným majetkovým právům a je umožněn jejich volný převod, kde jedinou podmínkou je jeho písemná forma. Když tedy mluvíme o převodu autorských práv (*assignment of copyright*) v britském právním systému, jde o translativní převod majetkových práv autora. Základní úpravu nalezneme v článku 90 CDPA, kde mimo jiné stojí, že copyright lze převést prostřednictvím postoupení (*assignment*), závětí (*testamentary disposition*) nebo ze zákona (*operation of law*).[123]

Díky vlivu mezinárodních pramenů práva je dnes možné nalézt osobnostní práva autora i v britské úpravě. Ty jsou v CDPA zakotvena pod názvem *„moral rights“* a jsou stejně jako osobnostní práva v českém právním systému nepřevoditelná, nelze se jich vzdát a zanikají smrtí autora. Jedná se o práva, která byla do britského právního systému implementována díky mezinárodním smlouvám, které byly ovlivněny přirozenoprávním přístupem

[121] TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu.*1.vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN: 9788071795735. str. 11.

[122] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 560-582.

[123] NORMAN, Helen. cit. 113. s. 553.

k autorskému právu. Ač jsou součástí britského systému autorských práv, nejedná se o součást „copyrightu“ v pravém slova smyslu.

Přístup k převoditelnosti autorských práv je tedy značně rozdílný. Britský systém vycházející z utilitaristické teorie autorovi dovoluje jeho copyright převést na jiného. Východisko utilitaristické teorie je ekonomické a nic tak nebrání tomu, aby s copyrightem bylo nakládáno jako s jinými majetkovými právy. Lze je tedy, zpravidla za úplatu, pomocí smlouvy převést na jiného.

V českém pojetí vzniká autorské právo v důsledku vytvoření díla, které je projevem autorovi osobnosti a tvůrčí činnosti, nemůže tedy vzniknout ani být převedeno na třetí osobu, která dílo nevytvořila. Dílo však může být ekonomicky zúročeno pomocí licenční smlouvy. Výhradní licence na užívání díla může být do značné míry funkčně shodná s převedením majetkových autorských práv.

8.6. Komparace přístupu k osobnostním právům

Samotný institut osobnostních autorských práv je do určité míry v rozporu s britským pojetím copyrightu, který je vnímán jako soubor majetkových práv. Osobnostní práva historicky nebyla součásti tohoto pojetí autorského práva. To však neznamená, že by právním statkům, které jsou těmito právy chráněna nebyla v minulosti britským systémem poskytována ochrana. Žaloby pro pomluvu (*action for defamation)*, neoprávněné naložení s označením (*action for passing off*) a dokonce pro porušení smlouvy (*action for breach of contract*) byly používány k ochraně alespoň některých hodnot, které dnes tato práva chrání.[124]

Úprava osobnostních práv byla do britské zákonné úpravy implementována na základě Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl, a není tak její organickou součástí. To se projevuje i v jejím minimalistickém a velmi formalizovaném pojetí. Na Britských ostrovech jsou autorům přiznávána především osobnostní práva, která jsou zakotvena v šestém článku Bernské úmluvy. Ten zní následovně: „*Nezávisle na majetkových právech autorských, a i po jejich postoupení má autor právo uplatňovat své autorství k dílu a odporovat každému znetvoření, zkomolení nebo jiné změně díla, jakož i jinému zásahu do díla, který by byl na újmu jeho cti nebo dobré pověsti.“*[125]

[124] NORMAN, Helen. cit. 113. s.338.

[125] Bernská úmluva, čl.6.

Tato úprava je promítnuta v kapitole čtvrté CDPA, která sestává z článků 77 až 89. Kromě práva osobovat si autorství (*right of paternity*) a práva na nedotknutelnost díla (*right of integrity*) jsou zde zakotvena i další nemajetková práva. Článek 84 upravuje právo nebýt nesprávně označován jako autor díla (*false attribution of work*), které se snaží zamezit neoprávněnému profitování z cizí dobré pověsti nebo naopak snahám o její poškození. V článku 85 je zakotveno právo soukromí týkající se fotografií a filmů bez souhlasu dotčené osoby. Tato úprava se týká fotografických a filmových děl vytvořených na zakázku pro soukromé účely. Větší rozsah, než úprava práv samotných pak má výčet nejrůznějších omezení a podmínek pro jejich uplatnění což demonstruje, že se jedná alespoň do určité míry o pouze o splnění nároků mezinárodního práva.

Právo být identifikován jako autor díla je přiznáváno pouze poté, co je uplatněno psanou doložkou, kterou se o něj autor hlásí a není aplikovatelné za všech okolností. Autoři počítačových programů, typů písma, počítačem generovaných prací, reportáží, příspěvků do novin, časopisů, encyklopedií či slovníků toto právo vůbec nepožívají. Tento přístup čelí časté kritice a dotyčná úprava uplatnění práva je označována za nekompatibilní s požadavkem bezformálnosti.

Druhým z práv vyplývajících z Bernské úmluvy je právo na integritu díla. To chrání dílo před jednáním, které by vedlo k jeho znetvoření, zkomolení či jiné změně, která by mohla poškodit čest či reputaci jeho autora. Za takové konání se obecně považuje změna, přidání, ubrání či adaptace obsahu kromě překladu literárního či dramatického díla a přepisu hudebních děl měnícího pouze jejich tóninu. Navíc platí, že je toto právo porušeno pouze veřejným, či komerčním využitím díla jehož integrita byla narušena.[126] Tato úprava je relativně problematická z hlediska určení hranice, při jejímž překročení je dílo znetvořeno, či je zasaženo do pověsti autora. Například v *případě Confetti Records v Warner Music UK Ltd* bylo judikováno, že přidání rapových slok do písně není porušením její integrity, ale v případě *Morrison Leahy Music Ltd v Lightbond Ltd* bylo rozhodnuto, že vytvoření mixu (*medley)* písní, který měnil kontext jejich textu, porušením tohoto práva bylo.[127]

Právo bránit se proti nesprávnému určení autorství (*false atrribution of work)* je dalším z osobnostních autorských práv směřujících k ochraně cti a dobré pověsti člověka. Jedná se o negativně vymezené právo zaručující, že někdo nebude nesprávně označován za

[126] Copyright, Designs and Patents Act 1988. čl.80.

[127] NORMAN, Helen. cit. 113. s.343.

autora díla, které nevytvořil, tedy v podstatě o protiklad práva osobovat si autorství. V českém právním systému rovněž existuje právo nebýt označován za autora díla, které člověk nevytvořil, nejedná se však o právo autorské, ale osobnostně statusové.

Česká úprava osobnostní autorská práva považuje za jednu ze složek práva autorského. Historicky vycházela česká úprava z konceptu monismu osobnostních práv, kdy se na autorská práva obecně považovala za neoddělitelná od osobnosti autora, současný systém je však přístupem dualistickým. Odlišujeme tedy výlučná majetková a výlučná osobnostní práva autora. Tuzemské pojetí osobnostních práv klade na autora mírnější požadavky než pojetí britské a je k němu obecně štědřejší. Zaručená práva se však do určité míry podobají. Jejich úprava se nachází v §11 autorského zákona a jeho pěti odstavcích, které obsahují jejich taxativní výčet. Jedná se o právo rozhodnout o zveřejnění díla, právo osobovat si autorství a právo na nedotknutelnost díla.[128]

Právo rozhodnout o zveřejnění díla obecně opravňuje autora ponechat dílo pouze ve své soukromé sféře, dokud se nerozhodne jinak. Samotné zveřejnění je upraveno v §4 odst. 1 autorského zákona následovně: „*Prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno.“*[129] Následně je toto právo vyčerpáno a další „zveřejňování“ díla je výkonem majetkového práva užití díla.

V britské systému právo rozhodnout o zveřejnění díla jako jedno z nepřevoditelných osobnostních práv neexistuje. Publikací se britské autorské právo samozřejmě zabývá, ale přistupuje k ní, pouze z hlediska převoditelného majetkového práva, které náleží stejné osobě jako samotný copyright.

Základem pro vznik a ochranu autorského práva je právo osobovat si autorství zakotvené v §11 odst. 2 autorského zákona. Toto právo svědčí pouze autorovi, tedy fyzické osobě, která dílo vytvořila a stejně jako ostatní výlučná osobnostní práva se ho nelze vzdát ani ho nelze zcizit. Jeho obsahem je zaprvé oprávnění bránit se osobování si autorství díla neoprávněnými osobami, zadruhé právo na označení díla při jeho užití za přiměřených podmínek a zatřetí právo rozhodovat o způsobu označení autora při zveřejnění díla.[130]

[128] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s.144-147.

[129] Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). §4 odst. 1.

[130] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s.147-148.

Hlavními rozdíly obou úprav v přístupu k tomuto právu, jsou britské požadavky na jeho uplatnění (*requirement that right be asserted*) před tím, než je přiznáno a rovněž užší okruh děl, na která se vztahuje.

Právo na nedotknutelnost díla, které je zakotveno v §11 odst. 3 autorského zákona je dalším z výlučných osobnostních autorských práv a jako takové je nepřevoditelné. Obdobně jako s ostatními osobnostními autorskými právy však autor s tímto právem může nakládat, tedy udělovat povolení třetím osobám k zásahu do díla které vytvořil. Jeho cílem je chránit integritu díla, poskytovat ochranu před užitím díla způsobem snižujícím jeho hodnotu a umožňovat autorský dohled.[131] Integrita díla může být narušena například změnou obsahu či formy díla, připojením určitých dodatků či spojením díla s dílem jiným. Zásah může být tvůrčí či netvůrčí povahy, kdy do tvůrčí kategorie se řadí i zpracování díla a překlad díla podle §2 odst. 4 autorského zákona, kterým při splnění podmínek následně vzniká nové autorské oprávnění.[132] Ochrana před užitím snižujícím hodnotu díla (dehonestací) zajišťuje, že nebude zasaženo do literární, umělecké nebo vědecké hodnoty díla. Toto právo bývá porušováno například citací změněnou či vytrženou z kontextu, užitím díla v nevhodné souvislosti, nebo ve spojení se zásahem do integrity díla. Na výše popsaná oprávnění je navázáno právo na autorský dohled, které autorovi umožňuje kontrolovat, zda je s dílem nakládáno způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

Britské pojetí práva na nedotknutelnost díla se zaměřuje pouze na ochranu jeho integrity. I v tomto směru pak poskytuje nižší úroveň ochrany než jeho česká obdoba. Článek 81 CDPA obsahuje relativně obsáhlý výčet děl jejichž autoři toto právo nepožívají, jedná se o počítačové programy a počítačem generovaná díla, díla vztahující se k reportáži aktuálních událostí a obecně součásti časopisů, encyklopedií, slovníků a podobných publikací. Jde v podstatě o stejné výjimky, jako v případě práva být rozpoznán jako autor díla. Způsoby, jimiž může být zasaženo do tohoto práva jsou ve Velké Británii rovněž upraveny restriktivnějším způsobem, neboť podle současné úpravy nemůže být takovým zásahem překlad literárního nebo dramatického díla nebo nevýznamné změny hudebních děl.

Zvláštním případem je pak právo na odměnu při opětovném prodeji originálu autorského díla (*artist's resale right*) které stojí jak mimo systém copyrightu, tak osobnostních autorských práv (*moral rights)*. Takzvané *Droit de suite* bylo integrováno do britského

[131] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 149-152.

[132] TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 150-153.

systému v důsledku směrnice EU 2001/84/ES, které zaručuje autorům nepřevoditelné a nezcizitelné právo na kompenzaci v případě opětovného prodeje jejich díla.

V českém právním řádu je toto práva zařazeno mezi ostatní majetková autorská práva a je upraveno v §24 autorského zákona, který je rovněž ovlivněn zmíněnou unijní směrnicí. V našich končinách však na rozdíl od Britských ostrovů, existovalo obdobné právo již od roku 1926.[133]

[133] TELEC, Ivo. TŮMA, Pavel. cit. 1. s. 294-295.

9. Dopady Brexitu na autorskoprávní ochranu ve Velké Británii

Poté co 1. lednem 2021 skončí přechodné období a Velká Británie definitivně přestane být součástí Evropské unie vstoupí v účinnost britské nařízení novelizující zákony týkající se duševního vlastnictví (*The Intellectual Property (Copyright and Related Rights) (Amendment) (EU Exit) Regulations 2019)*. Tato novelizace sama neprovádí zásadní změny, pouze aktualizuje znění paragrafů závislých na členství v Evropském hospodářském prostoru či EU. Většina unijního práva je inkorporována do britské legislativy a hned po Brexitu by tak nemělo dojít k podstatným změnám. Vzhledem k tomu, že Velká Británie už nebude vázána unijními směrnicemi může však postupem času dojít ke změně zákonů týkajících se autorského práva.[134]

Některé části práva duševního vlastnictví však budou ovlivněny již bezprostředně po skončení přechodného období. Jednou z nich je ochrana databází, konkrétně *sui generis* práva chránícího obsah databáze, které vyplývá z databázové směrnice 96/9/ES. Jedná se o práva zakotvená v článku 7 zmíněné směrnice, který zní: „*Členské státy stanoví pro pořizovatele databáze právo zabránit vytěžování a/nebo zužitkování celého obsahu databáze nebo jeho kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části, pokud pořízení, ověření nebo předvedení tohoto obsahu potvrzuje kvalitativně a/nebo kvantitativně podstatný vklad.*“[135] Tato práva nebude Velká Británie po uplynutí přechodného období nadále chránit, poskytována bude pouze obecná copyright ochrana databází. Ta však poskytuje ochranu pouze databázi jako takové a neposkytuje žádá oprávnění vzhledem k jejímu obsahu. Navíc pokud databáze není vlastním duševním výtvorem autora a nedosahuje tak na standardní ochranu, nebude už po odchodu Velké Británie z EU chráněna.[136]

Další z přímo zasažených oblastí je družicové vysílání a kabelový přenos, kde Velká Británie přestane benefitovat z principu země původu. Ten zajišťuje, že pokud satelitní vysílací společnost přenáší dílo chráněné autorskými právy z jednoho státu EHP do jiného, stačí jí získat povolení držitele autorských práv ve státě ze kterého vysílá. Zasažena bude i

[134] Changes to copyright law from 1 January 2021. *GOV.UK*. [online] Government of the United Kingdom [cit.7.12.2020]. © Crown copyright 2020. Dostupné z: https://www.gov.uk/guidance/changes-to-copyright-law-after-the-transition-period.

[135] Směrnice 96/9/ES. čl. 7.

[136] Changes to copyright law from 1 January 2021. *GOV.UK*. [online] Government of the United Kingdom [cit.7.12.2020]. © Crown copyright 2020. Dostupné z: https://www.gov.uk/guidance/changes-to-copyright-law-after-the-transition-period.

kolektivní správa autorských práv, výjimky pro užívání osiřelých děl a některé další oblasti těžící výhody ze společné úpravy EHP, zdá se však že se nebude jednat o příliš drastické změny.

Dalším z důležitých pramenů unijního autorského práva jsou rozhodnutí Soudního dvora EU, která by podle článku 89 Dohody o vystoupení Spojeného království z EU měla zůstat závazná. Nejvyšší soud (*Supreme Court*) však není rozhodnutími SDEU vázán a může se od nich ve své činnosti odchýlit ve stejných situacích, jako v případě vlastních předchozích rozhodnutí. Až do začátku roku 2020 to byl jediný justiční orgán, který po Brexitu neměl být vázán rozsudky Soudního dvora. Po přijetí zákona o vystoupení z EU z roku 2020 (*EU (Withdrawal Agreement) Act 2020*) se situace změnila. Tato novelizace umožňuje vydávání nařízení (*regulations*), které opravňují i nižší soudy odchýlit se od judikatury SDEU.[137] Podle oběžníku (*consultation*) britského ministerstva spravedlnosti a následné odpovědi na něj (*Government response to consultation*), bylo toto oprávnění uděleno odvolacím soudům (*Court of Appeal*) a jejich skotským a severoirským ekvivalentům. Rovněž bylo zvažováno, že bude rozšířeno i na vrchní soud (*High Court*) a jeho ekvivalenty, ale nestalo se tak.[138] Tento přístup tak může vést k relativně rychlému rozmělnění precedenční povahy unijních rozhodnutí a k jejich nahrazení britskými rozsudky. Takový je alespoň cíl současné konzervativní britské vlády, která se chce v co nejkratší době oprostit od co největší části vlivu Evropské unie.

Dle autorova názoru existují dvě možné cesty, kterými se může britská justice vydat. První z nich je návrat k „tradičnímu" vnímání copyrightu což by znamenalo odchýlení se od rozhodnutí Soudního dvora vymezujících standard originality a definici autorského díla. To by vedlo ke znovupotvrzení přístupu uzavřeného výčtu chráněných děl (*closed list*) a doktríny *„skill and labour"*. Druhou možností je zachování eurokonformního přístupu, který bude stěžejní rozhodnutí SDEU z oblasti duševního vlastnictví respektovat. Kterou cestou se Britové vydají, záleží v podstatě pouze na rozhodnutí nejvyšších instancí soudů, které jsou oprávněny odchýlit se od evropské judikatury. Podle autorova odhadu, dojde spíše k určitému

[137] LECKEY, Colin. Consultation on ability of courts to depart from EU law after Brexit. In: *www.lewissilkin.com*[online]. 30.7.2020. [cit.1.12.2020]. Dostupné z: https://www.lewissilkin.com/en/insights/consultation-on-ability-of-courts-to-depart-from-eu-law-after-brexit.

[138] MINISTRY OF JUSTICE. *Response to the consultation on the departure from retained EU case law by UK courts and tribunals*. London: APS Group, 2020. ISBN 978-1-5286-2175-5.

odklonu od unijního přístupu. Vzhledem k odlišnostem britského autorskoprávního systému a dosavadnímu přístupu tamější justice, který zohledňoval rozhodnutí Soudního dvora vždy jen v té nejmenší možné míře a trval na zachování tradičních britských institutů v této oblasti, dá se podle autorova názoru předpokládat, že britské soudnictví využije své šance a distancuje se od rozhodovací praxe SDEU.

Závěr

Na předcházejících stranách byla provedena komparace právní úpravy autorského díla v právních systémech České republiky a Spojeného království Velké Británie. V rámci Evropské unie je britský přístup k této problematice unikátem a při jeho porovnání s českým systémem, který lépe zapadá do kontinentální tradice autorského práva, jsou zřejmé četné rozdíly. Na vysvětlení důvodů těchto odlišností, se zaměřuje první polovina práce, kde jsou rozebírány filozofické a historické základy autorského práva v komparovaných státech. Vzhledem k tomu, že britské právo v této oblasti vznikalo již na začátku 18. století, je pochopitelné, že bylo ovlivněno jinými myšlenkami než autorskoprávní systémy ostatních evropských států, které se utvářely téměř o sto let později.

Naopak sjednocující vliv mají na tuto problematiku mezinárodní smlouvy a normy Evropské unie. Z hlediska mezinárodního práva se práce zaměřuje pouze na nejdůležitější předpisy upravující autorské právo, zejména na Bernskou úmluvu. Ta byla v podstatě od svého vzniku ve druhé polovině 19. století nejdůležitější multilaterální smlouvou v této oblasti. Dnes je sice již v některých ohledech překonána a nahrazena novějšími prameny práva, její vliv na vývoj obou právních systémů je však nesporný. Práce proto popisuje jak základy obsažené úpravy, tak její vývoj. Převážně kvůli jejímu historickému významu je rovněž zmíněna Všeobecná úmluva o autorském právu. Poslední z mezinárodních smluv, které je poskytnut prostor je Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, která je v dnešní době jedním z nejdůležitějších mezinárodních pramenů práva duševního vlastnictví. V oblasti autorského práva však spíše pouze mírně rozšiřuje úpravu zakotvenou v Bernské úmluvě a její tak věnován pouze omezený prostor.

Následuje oblast zabývající se vlivem Evropské unie na danou problematiku, ve které jsou rozebírány nejdůležitější směrnice a rozhodnutí Soudního dvora týkající se autorského práva. V rámci judikatury SDEU se práce zaměřuje zejména na judikáty týkající se unijního pojetí originality a autorského díla. Ty ve spojení se směrnicemi EU postupně mění přístup členských států EU a snaží se o vytvoření jednotného evropského přístupu k této problematice. Cílem těchto kapitol bylo osvětlit rámec do kterého jsou oba komparované systémy zasazeny a popsat nejvýznamnější vlivy, které na ně působí. V rámci rozebíraných

rozhodnutí Soudního dvora se autor zaměřil na rozsudky zabývající se originalitou a pojmem autorského díla.

Ve druhé části práce je pak přistoupeno k samotné komparaci. Prvním krokem je stručný popis základů obou systémů a jejich současné podoby. Ten je výchozím bodem pro následné srovnání nejdůležitějších pojmových znaků a institutů autorskoprávních systémů České republiky a Velké Británie.

Nejprve jsou srovnávány druhy autorských děl, kterým je v komparovaných státech poskytována ochrana. Pozornost je věnována britskému přístupu uzavřeného výčtu, který je postaven do kontrastu s českým a potažmo kontinentálním přístupem výčtu demonstrativního. Je zmíněna jak kritika nedostatků britského systému, tak názory zdůvodňující jeho relativní flexibilitu. Na soudním rozhodnutí ve věci *Creation Records v News Group Newspapers* je následně demonstrováno, jakým způsobem britská justice v minulosti rozhodovala o případech nezapadajících do jednotlivých kategorií chráněných děl. Pomocí tohoto případu je poukázáno na problémy, které *„closed list“* přístup skýtá.

Následuje komparace požadavku originality díla v obou zemích. Nejprve jsou v kapitole osvětleny rozdílné přístupy k originalitě autorského díla. Poté je český systém vyžadující jedinečnost díla kontrastován s britským přístupem vyžadujícím pouze jeho původnost a zohledňujícím investici autora. Rovněž je zmíněno unijní pojetí originality a jeho vliv na oba systémy. Na případu *Ladbroke v William Hill* je pak demonstrováno jakým způsobem bylo nahlíženo na požadavek originality v britském právu.

Třetím srovnávaným institutem je požadavek na formu vyjádření díla. Autorský zákon je v tomto směru velice benevolentní a požaduje pouze objektivní vnímatelnost autorského díla. Naproti tomu britské CDPA vyžaduje u většiny děl jejich fixaci na hmotný nosič předtím, než jim bude poskytnuta ochrana. Tento přístup do značné míry omezuje, jaká díla mohou požívat autorskoprávní ochrany, hlavně vzhledem k tomu, že britské soudy dovozují nutnost fixace díla na hmotný substrát i v případech u kterých není v CDPA výslovně vyžadována.

V následujících podkapitolách je provedena komparace samotného pojmu autorství a převoditelnosti autorských práv v rámci právních systémů České republiky a Velké Británie. V této problematice se opět projevují rozdílné filozofické základy obou systémů. Český přístup vycházející z přirozenoprávní teorie neumožňuje translativní převod autorských práv, ale pouze převod konstitutivní prováděný pomocí licenčních smluv a autorská práva jsou tak vždy vázána na osobu autora. Jedinou výjimkou je translativní převod *mortis causa*, kdy na

dědice přecházejí majetková autorská práva. Oproti tomu britský systém založený na utilitaristickém přístupu umožňuje translativní převod všech majetkových práv tvořících copyright a prvním držitelem autorských práv nemusí být vždy autor díla.

Na toto téma navazuje další kapitola, která srovnává přístup obou států k osobnostním autorským právům. Na této problematice jsou rozdílné filozofické základy obou úprav ještě patrnější než v případě převoditelnosti autorských práv. České právo považuje osobnostní autorská práva za jednu ze dvou složek, ze kterých je autorské právo tvořeno a staví je na roveň majetkovým autorským právům. Copyright se v minulosti zabýval pouze majetkovou stránkou autorského práva. Úprava osobnostních práv byla do britské úpravy promítnuta v důsledku vlivu mezinárodních smluv, zejména Bernské úmluvy. Ta byla vystavěna na přirozenoprávních základech a po signatářích tak požadovala zaručení alespoň minimální úrovně ochrany osobnostních práv autora. Splnění těchto minimálních požadavků tvoří valnou část úpravy poskytující ochranu osobnostním právům britských autorů. Oproti české úpravě jsou navíc tato práva zatížena řadou podmínek a omezení. Práce srovnává jednotlivá osobností práva a způsob jakým je k nim v obou právních systémech přistupováno. Je rovněž zmíněna kritika, které britský přístup v této problematice čelí kvůli svým požadavkům na uplatnění práva osobovat si autorství, které jsou v rozporu s principem bezformálnosti.

V závěru práce jsou pak rozebírány důsledky, jaké důsledky bude mít odchod Velké Británie z EU na tamější autorské právo. Děje se tak jak v rovině faktické, kdy jsou popsány změny, které po Brexitu nastanou zcela jistě a rovněž v rovině spekulativní, kdy se autor zamýšlí nad pravděpodobným směrem, kterým se Velká Británie v této problematice vydá.

Seznam použitých zdrojů:

Seznam použité literatury:

BENTLY, Lionel, SHERMAN Brad. Intellectual property law. Fourth edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. Online resource centre. 1296 s. ISBN 9780199645558.

COLSTON, Catherine. *Principles of intellectual property law*. London: Cavendish Publishing Limited, 1999. ISBN 1859414656.

COLSTON, Catherine. GALLOWAY, Jonathan. *Modern Intellectual Property Law*. 3rd edition. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2010. ISBN 0203869176.

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš a kol. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2018, ISBN 9788087975848.

GOLDSTEIN, Paul. *International Copyright:Principles, Law, and Practice*. New York: Oxford University Press, 2001. ISBN 0195128850.

HOWELL, Claire. FARRAND, Benjamin. *Intellectual property law: Law express series*. 5th edition. Harlow: Pearson Education Limited, 2017. ISBN 978-1-292-08700-9.

KNAP, Karel, KŘÍŽ, Jan. OPLTOVÁ, Milena. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Univerzita Karlova, 1986

KOUKAL, Pavel. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 9788021092792.

KUMMER, Max. *Das urheberrechtlich schützbare Werk*. Bern: Stämfli Verlag, 1968.

NORMAN, Helen. *Intellectual Property Law Directions*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 9780199688104.

RENDA, Andrea, SIMONELLI, Felice, MAZIOTTI, Giuseppe, BOLOGNINI, Alberto, LUCHETTA, Giacomo. *The Implementation, Application and Effects of the EU Directive on Copyright in the Information Society.* CEPS special report, no. 120. Brussels: Centre for European Policy Studies. 2015. ISBN: 9789461384874.

SHERMAN, Brad, BENTLY, Lionel. *The Making of Modern Intellectual Property Law: The British Experience, 1760–1911*. 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. ISBN 0511008856.

SRSTKA, Jiří. a kol. *Autorské právo a práva související.* Vysokoškolská učebnice. Praha: Leges, 2017. ISBN 978807502240-0.

ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 9788074000973.

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon*. 2. vydání. Praha.C. H. Beck, 2019. ISBN 9788074007484.

TROLLER, Alois. *Urheberrecht und Ontologie*. Bern: UFITA, 1967.

TŮMA, Pavel. *Smluvní licence v autorském právu.*1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2007. ISBN: 9788071795735.

Seznam použitých právních předpisů

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněná v Paříži dne 4. května 1896, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněná v Bernu dne 20. března 1914 a revidovaná v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971 (viz vyhláška č. 133/1980 Sb.) ve znění změny ze dne 28. září 1979 (viz vyhláška č. 19/1985 Sb.).

Všeobecná úmluva o autorském právu. Ženeva. 1952. (VÚAP).

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. 1995. (TRIPS).

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č.197/1895 z. ř. ze dne 26.12.1895, o právu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 218/1926 Sb. ze dne 24. listopadu 1926, o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském.

ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava ČR.

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO, zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

VELKÁ BRITÁNIE. Copyright, Designs and Patents Act 1988.

VELKÁ BRITÁNIE. Copyright Act 1911.

VELKÁ BRITÁNIE. Copyright Act 1956.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2006/116/ES, ze dne 12. prosince 2006, o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

Směrnice EP a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/790 ze dne 17. dubna 2019 o autorském právu a právech s ním souvisejících na jednotném digitálním trhu a o změně směrnic 96/9/ES a 2001/29/ES.

Seznam odborných článků a vědeckých prací

BENTLY, Lionel, KRETSCHMER, Martin. DUDENBOSTEL, Tobias. MORENO, Maria. RADAUER, Alfred. *Strengthening the Position of Press Publishers and Authors and Performers in the Copyright Directive*. Luxembourg: Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs, 2017. ISBN 978-92-846-1683-1.

BOTTIS, Maria. Utilitarianism v. Copyright, a Philosophy for Copyright. In: IP Colloquium of the Center for Intellectual Property of the Antonin Scalia School of Law. May 30, 2018. George Mason University at Hilton Head Island [online]. 2018. [cit. 20.9.2020]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=3298655.

DERCLAYER, Estelle. Assessing the impact and reception of the Court of Justice of the European Union case law on UK copyright law: What does the future hold? Revue Internationale du Droit d'auteur. 2014, no. 240, s. 5-117. ISSN: 2427-7975.

GRIFFITHS, Jonathan. The 'Three-Step Test' in European Copyright Law - Problems and Solutions. The Intellectual Property Quarterly. London: Sweet & Maxwell, 2009. vol. 3, s. 475-495 ISSN: 1364-906X.

MINISTRY OF JUSTICE. *Response to the consultation on the departure from retained EU case law by UK courts and tribunals*. London: APS Group, 2020. ISBN 978-1-5286-2175-5.

MYSOOR, Poorna. Does UK Really Have a 'Closed' List of Works Protected by Copyright? *European Intellectual Property Review*. 2019, vol.41, s. 474-479. ISSN: 0142-046.1.

OSEI-TUTU, Julia Janewa. Humanizing Intellectual Property: Moving Beyond the Natural Rights Property Focus. *Vanderbilt Journal of Entertainment & Technology Law*. 2017, vol. 20. no. 1. s. 235-237. ISSN: 1536-3872.

PROKEŠ, Martin. O povaze práv autora a jedinečnosti jako znaku autorského díla. *Právní fórum*. 2012, vol. 9, no. 7, s. 287-293. ISSN: 1214-7966.

RAHMATIAN, Andreas. Originality in UK Copyright Law: The Old "Skill and Labour" Doctrine Under Pressure. *IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 2013, vol. 44. s. 4–34. ISSN: 0018-9855.

ROSE, Mark. Nine-Tenths of the Law: The English Copyright Debates and the Rhetoric of the Public Domain. *Law and Contemporary Problems*. 2003, vol.66. no. 1. s.75-88. ISSN: 0023-9186.

Seznam použitých internetových zdrojů

Internetové články:

BEDINGFIELD, Will. Here's why the UK is (finally) dumping Article 13 for good. In: *wired.co.uk* [online].[cit.13.11.2020]. Dostupné z: https://www.wired.co.uk/article/uk-article-13-copyright-brexit.

BENGTSSON, Henrik. EU harmonisation of the copyright originality criterion. In: *worldservicesgroup.com* [online]. Delphi. World Services Group Copyright © World Services Group, 2020. 6.6.2012 [cit.27.11.2020]. Dostupné z: https://www.worldservicesgroup.com/publications.asp?action=article&artid=4597.

DEAZLEY, Ronan. (2008) 'Commentary on Dramatic Literary Property Act 1833'. In: *Primary Sources on Copyright (1450-1900)* [online]. 2008. [cit. 27.10.2020]. Dostupné z: http://www.copyrighthistory.org/cam/tools/request/showRecord?id=commentary_uk_1833#_edn3.

KELLER, Paul. CJEU hearing in the Polish challenge to Article 17: Not even the supporters of the provision agree on how it should work. In: *Kluwer Copyright Blog*: [online]. 11.11.2020 [cit.18.11.2020]. Dostupné z: http://copyrightblog.kluweriplaw.com/2020/11/11/cjeu-hearing-in-the-polish-challenge-to-article-17-not-even-the-supporters-of-the-provision-agree-on-how-it-should-work/.

STAINES, Michael. European Parliament approves controversial new copyright directive. In: *Newstalk.com* [online]. 26.3 2019. Copyright © 2020 [cit. 14.11.2020]. Dostupné z: https://www.newstalk.com/news/eu-controversial-copyright-841506.

LECKEY, Colin. Consultation on ability of courts to depart from EU law after Brexit. In: *www.lewissilkin.com* [online]. 30.7.2020. [cit.1.12.2020] Dostupné z: https://www.lewissilkin.com/en/insights/consultation-on-ability-of-courts-to-depart-from-eu-law-after-brexit.

Ostatní internetové zdroje:

Intellectual Property. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. [online]. Center for the Study of Language and Information (CSLI), Stanford University. © 2018 [cit.22.9.2020] Dostupné z: https://plato.stanford.edu/entries/intellectual-property/.

Copyright (History and Current Law). *University of California*. [online]. Regents of the University of California. © 2020. [cit.22.10.2020]. Dostupné z: https://ucsd.libguides.com/c.php?g=123619&p=809164.

The EU Bill and Parliamentary Sovereignty, *UK Parliament*. [online]. European Scrutiny Committee, House of Commons, © Parliamentary copyright 2010.[cit.13.11.2020]. Dostupné z: https://publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmeuleg/633/63304.htm.

WIPO-Administered Treaties.*World Intellectual Propert Organization* [online]. WIPO - World Intellectual Property Organization. Copyright © 2020, [cit.13.11.2020]. Dostupné z: https://www.wipo.int/treaties/en/.

Intellectual property - overview of TRIPS Agreement. *World Trade Organization* [online]. WTO - World Trade Organization. Copyright © 2020. [cit.11.11.2020] Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm.

Copyright rules for the digital environment. [online]. *European Council and the Council of the European Union.Copyright.* © European Union, 2019 [cit.8.11.2020]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/05/25/copyrightstu-rules-for-thepid-digital-environmentfland-council-agrees-its-ersposition/.

Questions and Answers – European Parliament's vote in favour of modernised rules fit for digital age. *European Commission-official website*. [online]. European Commission. © European Union 2020 [cit.26.11.2020]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_1849.

Ladbroke v William Hill [1964] 1 All ER 465. *Centre for Intellectual Property and Information Law*. [online]. Centre for Intellectual Property and Information Law. [cit.6.12.2020]. © 2020 University of Cambridge. Dostupné z: https://www.cipil.law.cam.ac.uk/virtual-museum/ladbroke-v-william-hill-1964-1-all-er-465.

Changes to copyright law from 1 January 2021. *GOV.UK*. [online] Government of the United Kingdom [cit.7.12.2020]. © Crown copyright 2020. Dostupné z: https://www.gov.uk/guidance/changes-to-copyright-law-after-the-transition-period.

Seznam použité judikatury

Rozsudek Soudního dvora EU (čtvrtého senátu) ze dne 16. července 2009 ve věci *Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening*. (C-5/08).

Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 22. prosince 2010 ve věci *Bezpečnostní softwarová asociace-Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvo kultury* (C-393/09).

Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2011ve věci *Eva-Maria Painer proti Standard VerlagsGmbH a další.* (C-145/10).

Rozsudek Soudního dvora EU (třetího senátu) ze dne 1. března 2012 ve věci *Football Dataco Ltd v Yahoo! UK Limited a další* (C-604/10).

Rozsudek Soudního dvora EU (velkého senátu) ze dne 13. listopadu 2018 ve věci *Levola Hengelo BV* v. *Smilde Foods BV* (C-310/17).

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 12. září 2019 ve věci *Cofemel – Sociedade de Vestuário SA v. G-Star Raw CV* (C-683/17).

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 733/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 360/2015.

Rozhodnutí Sněmovny lordů ze dne 21. ledna 1964 ve věci *Ladbroke Football Ltd proti William Hill Football Ltd*, 1 WLR 273.

Rozhodnutí Královského soudu ve věci Millar v. Taylor (1769) 4 Burr. 2303.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu Velké Británie ve věci Creation Records Ltd v News Group Newspapers (1997) EMLR.

Rozhodnutí Obvodního patentového soudu ve věci Abraham Moon and Sons v Thornber [2013] F.S.R. 17.

Abstrakt

Komparace právní úpravy autorského díla v České republice a Velké Británii

Práce se zabývá porovnáním úprav autorského díla v právních systémech České republiky a Velké Británie. Jejím cílem je nejprve osvětlit východiska a vývoj obou systémů a následně popsat a provést komparaci jejich pojmových znaků a institutů. Prvním krokem je zasazení obou úprav do filozofického a historického kontextu. Následuje průřez nejdůležitějšími mezinárodními zdroji, které mají vliv na obě úpravy. Z hlediska nadstátních vlivů, je největší prostor věnován normotvorbě a judikatuře Evropské unie týkající se této problematiky. Popsaná soudní rozhodnutí se zabývají zejména pojmem díla a jeho originality, jak je vnímána unijním právem. Tato část práce osvětluje rámec, do kterého jsou obě úpravy zasazeny, a rozebírá vliv nadnárodních organizací a dohod.

Následující část se pak zabývá samotnou úpravou autorského díla v obou státech a porovnává jednotlivé instituty obou systémů. Je rozebírána problematika britského přístupu uzavřeného výčtu chráněných děl, oproti demonstrativnímu výčtu užívanému Českou republikou. Dále je popisován rozdílný přístup obou systémů k originalitě, kdy český přístup klade na autora vyšší nárok, zatímco britská doktrína *„skill and labour“* je v tomto ohledu značně benevolentnější. Zmíněn je i vliv evropských norem na tuto problematiku a snaha o jednotné vnímání originality v rámci celé unie. Následně je rozebírán britský požadavek na vyjádření díla vyžadující hmotný nosič a odlišný přístup České republiky. Rozebírána je také problematika autorství a rozdílný přístup obou právních řádů k ní.

Dále je pak porovnávána převoditelnost autorských práv a úprava osobnostních autorských práv v České republice a Velké Británii. Britský copyright vycházející z utilitarismu, je založen na myšlence volné převoditelnosti autorských práv, která jsou chápána pouze jako práva ekonomická. Koncept osobnostních autorských práv je této úpravě v podstatě cizí a je do ní implementován pouze na základě mezinárodních závazků. Oproti tomu v české úpravě se nedá mluvit o převoditelnosti jako takové, pouze možnosti licencovat ekonomická autorská práva. Osobnostní autorská práva jsou pak v české úpravě neoddělitelnou součástí autorského práva, což je důsledek jejího přirozenoprávního základu. V závěru jsou rozebírány dopady, které bude mít odchod Velké Británie z Evropské unie na tamější autorské právo.

Klíčová slova: komparace, autorské právo, autorské dílo

Abstract

A comparison of the approach to authorial works in the legal systems of the Czech Republic and the United Kingdom

The thesis is dedicated to the comparison of the treatment of works of authorship in the legal systems of Czech Republic and United Kingdom. The goal of the text is to firstly explain the basis and evolution of both systems, and subsequently to describe and compare their basic conceptual attributes and institutes. The first step is the embedding of both systems into a philosophical and historical framework. Then follows a cross section of the most import international sources of law which affect both systems. While discussing the supranational influences on the subject the most space is dedicated to the law-making and case law of the European union. The described judgements are mostly concerned with the definition of a work and its originality as viewed under union law. This section of the thesis aims to explain the framework both systems are set in and the influence of supranational organizations and treaties.

The following part is dedicated to the respective treatment of authorial works in both countries and it compares the individual elements of both systems. The matter of the British "closed list" approach is discussed in contrast to the non-exhaustive list used by the Czech Republic. Subsequently the different approach both systems take regarding the originality requirement is described, as the Czech approach makes a lot more demands of the author as opposed to the British "skill and labour" doctrine which is a lot less demanding in comparison. Also mentioned here is the influence European laws have on the matter and the effort to unite the perception of originality in the union. The following topic is the British requirement for a work to be expressed in a tangible form before it is eligible for copyright protection and how it differs from the Czech approach. The matter of authorship and the different approaches both compared systems take is also discussed.

The following chapters compare the transferability of copyright (authors' rights respectively) and the legislation relating to authors' moral rights in Czech Republic and the United Kingdom. British copyright law founded upon utilitarianism is based on the ability to transfer your copyright, which is perceived as an economic right, freely. The concept of moral rights is to some extent alien to copyright and they are only guaranteed because of obligations stemming from international law. In comparison the Czech legal system does not even allow

transfer of authors' rights in the true sense of the word, but only the licensing of economic authors' rights. In contrast to the British system moral rights are an inseparable part of authors' rights in the Czech legal system because of its basis in natural law theory. The final part of the thesis analyses the impact of Brexit on British copyright.

Keywords: comparison, copyright, authorial work